

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORiarum LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTET ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

BIBLIOTHEQUE S. A.

Les Fontaines
60 - CHANTILLY

HERODOTI HISTORIAR.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Ἑ Ρ Α Τ Ω.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ-
 τω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
 τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπυγμένον δὲ
 αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
 ὕπαρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἴωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ
 οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEXTUS.

E R A T O.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
 cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiæus* vero,
 Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
 fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-*
taphernes, Sardium præfectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I.

A 2

4. HERODOTI HISTOR. VI.

1 Θεν τῶν παρόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἄρ-
 ταΦέρης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
 κίην τῆς ἀποστάσιος· „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ ἌρταΦέρης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δέισας ὡς συνιέντα ἌρταΦέρεια, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελ-
 θούσας νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶν νῆσον τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγε-
 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέσθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτέων νεώτερα
 πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑαυτούς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἶη βα- 10
 3 σιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὲ εἰρατωμένος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificiis
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Artaphernes,
 ad defectionem quod adtinet, dixisset;
 metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid
 rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit;
 qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maxi-
 mam insulam imperio illius subiiciendam, decepto
 rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a
 Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi
 res novas adversus ipsos regiꝯ nomine molientem.
 Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἴωνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στείλει τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτήν οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἐλεγέ-
 σφι, ὡς „βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ· καὶ τούτων εἵνεκα ἐπίστειλε.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμῖππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτew, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 ἐοῦσι Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλελοσχηνευμέ-
 νων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμβθη, οὐ δίδω, Φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaeus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
 causam nequaquam expromsit; sed, *regem Darium*,
 ait, *constituisse Phoenices sedibus suis excitos in*
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
cā causâ se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaeus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιπεμπομένα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τουτέων δὲ γενομένων Φανεράων, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νετο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χίοι κατήγον εἰς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δεέσθαι εἰς τὴν χώραν, οἳά τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 8
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐσῆς βίη ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 εἰς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστός τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω εἰς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπεισε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη εἰς 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δεῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ.

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neutiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις, ἔπλειον ἅμα Ἰστιαῖαι εἰς
Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων
15 Ἰστιαῖαι ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσο-
κος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικας μὲν ἴσαν προ-
θυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπέμπον προβούλους
σφέων αὐτέων εἰς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

Histiaceo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
ceptis eorum navigiis qui se paratos esse *Histiaceo*
parere profiterentur.

(6.) Dum haec *Histiaceus* et *Mitylenaei* agebant,
interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
adversus *Miletum*, insuper habitis minoribus oppi-
dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
tissimi erant *Phoenices*: cum his autem militabant
et *Cyprii*, nuper subacti, et *Cilices*, atque *Aegyptii*.
(7.) Quos ubi *Iones* intellexerunt adversus *Miletum*
reliquamque *Ioniam* proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε περὶ 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τείχη ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένοι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δὲ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς 5
 δωδέκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσιῶν
 δὲ Τηίοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίων δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Ladem occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbium incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

σοντο καὶ Φωκαεῖς· Ἑβραῖοι μὲν, ὀκτὼ νῆας παρι-
 10 χόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπαρ ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκοσίων τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώ-
 νων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν 9
 ἐξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπῆκατο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πέζος σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰαδων νεῶν,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κα-
 κόν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρου μὲν τοῦ Μι-

Phocaeenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocaeensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et haec quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
 habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔΦευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐαυ-
 „τοῦ ἕκαστος ὑμῶν πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγεί-
 „λασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „πεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ πρότε-
 „ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὥς ἐσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὥς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγεῖλασθε. Rectius forsitan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiectionis ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriora conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένας ἀνασπαστοὺς εἰς
25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν.“
Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, εἰς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν
5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι εἰδόκεον μόνουσι ταῦτα
τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπι-
κομένων εἰς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων εἰς τὴν Λάδην, 11
ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ πού σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο,
ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρὴ-
5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοις,
„καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἣν μὲν βού-

eorum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nunciū pervenere, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditionem: et quique sibi solis haec a Persis edici existimabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Miletum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones convenere, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocaeensium dux Dionysius sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„λησθε τάλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μάλακίη τε
 „καὶ ἀταξίη διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „χομαι ἢ οὐ συμμίσξω τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγω-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρῆσαιτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσσει, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς 5
 νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinâ militari in-
 super habitâ, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihiq̃ue
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnam cladem accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classiarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-*

443, 47.

νον δὲ ἡμέρας. μέχρι μὲν νυν ἡμερῶν ἑπτὰ ἐπείθοντό τε
 καὶ ἐποίηυν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
 νες, οἷα ἀπαθείες εὐόντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
 10 ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
 „Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵ-
 „τινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
 „ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
 „τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
 15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
 „λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπὶ-
 „δοξοὶ τὰντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
 „κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅτι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
 „καὶ τὴν μέλλουσιν δουληίην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
 20 „μαῖλλον ἢ τῇ παρουσίᾳ συνεχέσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
 „ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
 taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
 patientes essent talium laborum, molestiis et solis
 ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
 tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
 desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
 Phocaensi, vano iactatori, qui tres naves in
 commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
 nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
 ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
 multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
 mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
 rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
 sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιῇ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρε-
φόντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ'
13 ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός
σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὁρῶντες ἅμα μὲν εἰῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρίσται πενταπλή- 10
σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶ-
δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ

huius homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exerceique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

ἐποικεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφώτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο
15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρειν ἀπειστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὦν ἐπὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
αἰῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἷτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο
5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξις ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκά νεῶν. τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserant, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni-
bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum quum praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ναυμαχέον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατέρεθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μνοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προστεχίας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖντες τῶν 15
 15 Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμενάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τηρχύτατα Χῆιοι, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβелоκακέον-
 τες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήθῃ,
 νίας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσερά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ἐρέοντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἔδικαίουν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμυνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχον.

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. Lesbii vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod Samii: eorumque exemplum ma-
 ior pars Ionum secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt Chii, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictī, pugna-

- 10 ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχαῖς, ἀπέβαλον τῶν
σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν 16
Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ,
ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέα-
το ἐς αὐτήν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναῖξιν αὐτοῖσι Θεσμοφο-
ρίων ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκότες ὥς
εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφείας καταδόξαντες εἶναι κλω-
πας, καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδή-
μει, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
(16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
ibi navibus in breviam eiectis, pedibus per continen-
tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
ingressi sunt redeuntibus Chii, noctuque ad eum lo-
cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
autem militum multitudinem fines suos invadentem,
prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,

17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ ὁ δὲ ἰθὺς, ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην. γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Συκελίην ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκει, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηῶν. 5

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτι ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῳ καὶ ἠνδραπο- 5

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocacensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectà in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginiensibus ac Tyrrenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσέειν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἔπειαν
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· ταὶ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεῶσι ἔχρησε, ἔχει ἄδ᾽·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δειπνὸν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις·
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consuluisent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Miletè ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;
templi aliis nostri in Didymis sua cura manebit.*

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

των κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱερὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νῆος τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱερῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζῶγρηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίδος 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδosan Καρσί Πηδασεύσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδosan τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκιδρόν οἰκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosa-
 rum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus afflictis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

βάριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προσέθηκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μιλήτου ἄπωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέντρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκίῃα κακὰ, χιλίῃσι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφί ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scri-
 psisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poëta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκῃα, εἰς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες εἰς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
καλέοντο τοὺς Ἰώνας εἰς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόβι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι. μῦθοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι εἰς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὐνομα ἦν Σκύθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Acaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyrii; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidè

448, 93.

ἂν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σα-
 μίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἔπλεον, εἰάν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εἰούσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 ταν τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἑαυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλως τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέν, Σκύθην μὲν τὸν μούναρ-
 χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἴπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 νεια, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὄρκους
 20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zancloeis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zancclam, viris vacuum.* Et Samii, dicto
 audientes, Zancclam tenuere. Zanclaei, ut occupatam
 suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zanclaeorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zanclaeos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίσεια μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὲν τοι
 24 οἱ γὰρ Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκυῖθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆσκει εἰς
 Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν εἰς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 ἐαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παρατησάμενος βασιλῆα,
 εἰς Σικελίην ἀπίκητο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω
 παρὰ βασιλῆα, εἰς ὃ γῆραϊ μέγα ὄλβιος εὖν ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλήα- 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scy-
 thas vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcherrima urbe Zancla sunt potiti. (25.)

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
 μένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσέων, κατῆγον εἰς Σά-
 μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γινό-
 μενόν σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
 5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
 ἐκλειψιν τῶν νῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ἡ πόλις,
 οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
 Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
 ὑπακυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
 10 δὴ οὕτω ἐγίνετο.

Ἰστιάω δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα· τὰ
 μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει
 5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος παιδί, Ἀβυδηῶ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Miletò navalem pugnam, Phoeni-
 ces ex Persarum mandato *Acacem*, Sylosontis filium,
Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egre-
 giamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus
 qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque
 templa incensa sunt, propterea quod naves eorum
 in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mi-
 leto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum,
 aliis oppidis ultro sese dudentibus, aliis vi ad obse-
 quium redactis. Atque ita haec res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiaco Mi-
 lesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes
 intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum*
 gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltæ Aby-
 deno permissis, Apollorphanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἳ δὴ κεκακωμένον ἐκ τῆς ναυμαχίης,
 ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὁρμώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαί-
 νειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νε- 5
 νιέων ἑκατὸν, δύο μούνοι ταυτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ
 ὀκτώ τε καὶ ἑννεήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν ταῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiae ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere afflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuipiam imminent: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corrue-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδων εἰς μῦθος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ
 θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦ-
 σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπε-
 γένετο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν
 Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐν 28
 δεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰω-
 νων καὶ Αἰολέων συγχούς. περικατημένω δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλάουσι ἐκ τῆς Μι-
 5 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
 σον μὲν ἀπέρηθον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἠπεί-
 γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λυ-
 μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέος ὡς ἀμῆσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
 10 Καίικου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
 χωρίοις ἐτύγχανε εἶναι Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
 τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero navalem supervenit Histiaeus cum Lesbiis, et Chios iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso* arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Acolensium manum secum ducens. Dum vero *Thasum* circumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto profectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito, *Thasum* inexpugnatam relinquens, *Lesbum* contendit, universis copiis secum ductis. *Lesbo* vero, quum fame laboraret exercitus, in continentem traiecit, frumentum demetere et ex *Atarneo* cogitans, et ex *Caico* campo *Misyae* ditionis. At fuit forte in ea regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλλήνῃ τῆς Ἀταρνεΐτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρεῦσαν ἀμαρτάδα, Φιλοψυχὴν τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὡς Φεύγων τε καταλαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς κατατρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμέλλε συγκεντηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 5
- 30 μνηύει ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugnâ, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) *Captus* est autem *Histiaeus* hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum verò immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se *Histiaeum Milesium* indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali

450, 82.

ρεῖον, ὁ δὲ οὐτ' αὖ ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπῆ-
 κέ τ' αὖ αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τουτέων
 5 ἐνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέ γας παρὰ βα-
 σιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ὡς ἀπείκετο ἀγόμενος ἐς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιάου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 25 εὐεργέτῳ. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιάϊον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρεῖν εὐπε-

fuisse eum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *His-
 tiaeus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus *Histiaeus* est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 fectus, insulas facile cepit haud procul a continente

τέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινα τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευσαν τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αἰ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευσαν τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶα
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπητέλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπε-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίηον ἀπὸ τῶν εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium et Lesbum et Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine autem cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et virgines forma praeccellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

451, 11.

βασιλῆα ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμ-
 πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱεροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μένος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσι δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχγαὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἕσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
 πόντον· καὶ ἐθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-*
tutem Iones redacti sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

32 HERODOTI HISTOR. VI.

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλείῃ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Εἶχον
 Δόλογχοι Θρήικες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὧν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, ite-
 rum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes ex-
 pugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant.
 Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxe-
 runt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adven-
 tum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oe-*
bare facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Cher-*
sonnesi vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus
 urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat,
Cimonis filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum pri-
 mus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli filius*, hoc
 modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thra-*
ces. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos misc-

5 Δόλογοι πισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, εἰς Δελ-
φούς ἐπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνείλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι.
ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
κοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν.
καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
νέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης.
ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεβριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγοναὺς, τὰ δὲ νεώτε-
5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδὸς, γενομένου
πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἑαυτοῦ, ὁρέων
τοὺς Δολόγους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχα-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
hospitium vocasset.* Rediere Dolonci sacrâ viâ, per
Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I.

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγέλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήιον· ἐκφάναντες δὲ, εἶδοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15 Φους, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τὰ περ αὐτοῦ οἱ Δολόγχοι προσεδέοντο. Κελευσούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκῶς πρότερον τουτέων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοισι, καὶ ἔσχε τὴν χάρην· καὶ 5 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedentibusque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, totum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque eumdem ut Deo obsequeretur. Quorum audito sermone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cupiens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogassent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit, ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus quadrigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat, tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profectiois esse socii voluerant, unà cum Doloncis navigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
 Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύν; ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ
 Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
 10 οὔτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
 τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἰς ὧ πᾶσά ἐστι στα-
 δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας 37
 ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
 Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
 τοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
 5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
 Κροῖσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
 Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
 νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρέ-
 πον ἀπέλλεε ἐκτρέψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
 10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τὸ σφί

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
 ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
 incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
 isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
 nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
 ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
 interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
 mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
 lit: quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem *Miltiades* *Croeso* Lydo fami-
 liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
 edixit *Lampsacenis*, *salvum dimitterent Miltiadem*:
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis *Lampsacenis*, dis-
 ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπέλυσεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κατὰ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἔόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπέισα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέισαν-
τες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν 15

38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· με-
τὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήμα-
τα παραδούς Στῆσαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παυδί-
ομομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι,
ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν 5
ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγω-
νίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἰόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ
Στῆσαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα
τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανείῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispiam verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsaceno-
rum certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in pryta-

10 τομάλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότε-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στῆσαγόρῳ τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στῆσαγόρῳ δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριῆρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἱ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον εὖ, ὥς οὐ συν-
εῖδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στῆσαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασέων τῶν πόλιων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi caussa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρήκων βασιλῆος θυγατέρα Ἥγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσονήσον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔσπευγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλει εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci cum reducerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι νησί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεΐλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδew παίδων ὁ πρεσβύτατος ἀρχὼν Μη-
 τίochος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατὺρ,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοί-
 νικες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδew παῖς, ἀνή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπειδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ
 Σκύβαι προσδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἐωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίochον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe profectus, per sinum Melana navigans, praetervehitur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices. Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Imbrum effugit; quintam vero persequentes Phoenices ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius natu maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut resciverunt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt, ingentem existimantes gratiam se inituros propter sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades, quum illos hortaretur obtemperare Scythis rogantibus, ut pontem solverent Iones domumque navigarent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metiochum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδῳ ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
 τίσχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτήσιν 20
 ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένε-
 ντο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
 Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
 πλεον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
 τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
 ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμφά-
 μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
 τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
 καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκ-
 ασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
 παρασάγγας. τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
 στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
 et domum et possessiones ei dedit, et Persicam uxo-
 rem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
 sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
 venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
 sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
 utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
 dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
 git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
 iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
 ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
 rundem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
 suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
 imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, αἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ
 χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρ-
 νος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρό-
 τερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43
 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βα-
 σιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβριέω κατέβαινε ἐπὶ θάλασ-
 σαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος,
 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἔων, καὶ νεωστὶ γε-
 γαμηκῶς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην.
 ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγέ-
 νετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς, ἐκομί-
 ζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν
 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκητο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰο-
 νίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, *Mardonius* Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artazostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeter-navigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hinc ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάνα γνά-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὰς στρατὸς, διαβαίντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὧν σφί προ-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αὐτὰρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πόλεων, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταίφραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτῆ-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium*
apud Persas debere institui. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

457, 85.

σαυτοῖς τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἦν
 ἤδη ὑποχέρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὲ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέραν, ὑπὸ τὴν ἡπείρου ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου
 10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ἀρμεζόμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πτωσὶν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπει πλήθει παλλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τρηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθερίσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θρηνηδυστάτης
 εὐσῆς τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέων οὐκ
 ἐπιστάτο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγι.
 20 ὁ μὲν δὲ ναυτικός στρατὸς οὕτω ἐπῆρσεν. Μακεδονίᾳ 45
 δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευμένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, νυ-

serunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athos* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere affli-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa *Athos* mare, alii
 a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
 gelu. Haec clades classem adflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θορήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλосύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποίησατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν
 ὀπίσω, αἰτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 εἰς τὴν Ἀσίην.

46. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγείτωνων, ὡς ἀπίστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφεας τὸ
 τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας εἰς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιληαίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces,
 magnum militum numerum occiderunt, ipsumque
 vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem
 a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex
 his regionibus discessit Mardonius, quam in potesta-
 tem illos redegisset. Verumtamen, subactis his, retro
 duxit exercitum, quippe et terrâ clade a *Brygis* acce-
 pta, et mari maximam calamitatem ad *Athon* passus.
 Ita hae copiae, turpiter re gesta, in *Asiam* redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Tha-*
sios, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli-
 rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum,
 et naves suas *Abdera* devehere. *Thasii* enim, ex quo
 ab *Histiae*o Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

458, 14.

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ
 τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ἰλῇ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσῆι· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτως,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὖσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ῆι ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῶ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero, quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεσμένου καὶ Κοινύρων, ἀπτίον δὲ Σαμοθράκης· ὄρος μέγα, ἀνιστραμμένον ἐν τῇ ζήτησει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νείας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10 Ἀβδήρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπειπειᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐαυτῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα 5 ἐπέμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἐαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κελεύων νείας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖν 49 σθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

459, 43.

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν
 ἐδίδουσιν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 νησιῶται, εἰς τοὺς ἀπικαίετο αἰτήσοντες. Οἱ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγυῶται. ποιήσασι δὲ σφίσι ταῦτα, ἰβίως Ἀθη-
 ναῖσι ἐπεκέατο, δοκίοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγυ-
 νῆτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύωνται καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέον-
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖν τῶν Αἰγυπτιῶν τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδης, βασιλεὺς
 ἰὼν Σπαρτιῶν, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγυπτιῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίζοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aeginae*.
 Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστά·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων·
 ἀνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ
 αἰπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὃ δὲ τὸ εἶν ἐφρασεῖ οἱ. ὃ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδη νῦν καταχάλκου, ὦ Κριε, τὰ
 51 „κέρεια, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχτος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, εἰὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ'

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quemquam ex *Aegine-*
tis esse abducturum: non enim publico *Spartano-*
rum consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab *Atheniensibus*; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-*
nes igitur, Aeginā abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

460, 70.

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τετίμηται μᾶλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἵλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφέας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ ὄνομα εἶναι Ἀρ-
γείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος,
τοῦ Τισαμενεῦς, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾷ. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
έοντας, βουλευσάι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam Autesio-
nis, neptin Tisameni, proneptin Thersandri, abne-
ptin Polynicis; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. *Lacedaemonios* autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἐόντων οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶ κως ἀμφοτέροι γενοίατο βασιλῆες. Τοὺς αὖν δὲ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. 20 τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τά- 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem. At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*: et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suasisse igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γεинаμένην, ὁκό-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔξιν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιεῦσα, δῆλὰ σφι
 ἔσσεσθαι ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφεας τράπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 35 τὰ τιμᾶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δὸν τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γεинаμένης, ὥς ἐὸν πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρῶ-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praeferentem puerorum priorem. Sumsisse igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θέντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς ἰόντας, λέγουσι διαφύ- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τὰ δὲ
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω·
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δανάης, τοῦ Θεοῦ ἀπέναντος, καταλεγόμενους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἑλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλειον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμὴ πατρὸς Θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλείῃ Ἀμφιτρύων. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἰρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρίσιου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ~~hos~~ fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam: scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari: iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

αὐτὸν ὄντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγεν-
 15 τές. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γε-
 γενηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ- 54
 τὸς ὁ Περσεύς, ἐὰν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρисиῦ γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσέϊ οὐδέν, τού-
 5 τούς δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἐόν- 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιληίας, ἄλλοις γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται,
 εἰάσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δαδῶ- 56
 κασι· ἱρῶσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὐτὸν βούλων-

scendendo repetere genus velim^{us}, reperiemus *Dor-*
riensium duces origine *Aegyptios* fuisse. Haec igitur,
 ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus*,
Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
 Persei maiores: Acrisii vero progenitores generis
 propinquitate ad Perseum nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, *Aegyptios*. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et
 quibus rebus gestis, *Aegyptii* quum essent, *Dorien-*
sium reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spar-
 taniis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis La-

ται χάρην· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακω-
 λυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι. στρατευσ- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτούς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δήσι, ὁκόσοισι ἂν ὧν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἦν θυσίην τις δημοτελῆ
 ποιήται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζει τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi*
potestas in quamcūque velint terram; cui potestati
 intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se
 crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, pri-
 mi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum de-
 lecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur
 in expeditionibus, quocumque volunt; et omnium
 immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi acci-
 piunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.)
In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si
 quis publicum facit sacrificium, primi in coena se-
 dent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum
 initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omni-
 bus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis:
 libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactata-
 rum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδεσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἱερῆιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλ-
 10 φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι
 ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκείσθαι τοὺς ἀν' ἐθέλωσι τῶν
 ἀσπῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλῆων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφί-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδεσθαι· τῶντ' οὖν τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντήϊας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου περί,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων περί. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέεσθαι ἐβέλη, βασιλῆων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέρουσι, εὐῷσι δυῶν δέουσι τριή-
 κοντα· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἐωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτι-
 τέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιῶσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευ-
 θέρους δύο καταμιαινεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλας ἐπικέεται. νόμος

paternorum omnium bonorum hæredē, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senātum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 prætereaque tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igi-
 tur viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, hæcce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsan. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανάτους ἐστὶ αὐτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖν τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλληχθῶσι εἰς ταῦτό πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ. Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἀριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim barbari in obitu regum suorum eodem utuntur instituto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spartani solum, sed et ex tota Laconica circum habitantium certus quidam numerus ad prosequendum funus convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani ipsi, postquam multa millia numero convenere, promiscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt, immensaue edunt lamenta, *postremum* semper *ex regibus optimum* fuisse dicentes. Quod si in bello mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per decem dies nec populi concio instituitur, nec magistratuum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιρεσίῃ συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας·
- 69 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀπο-
θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
ἢ τῷ δημοσίῳ ὀφείλῃ· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετῖε πάσῃσι 5
60 τῇσι πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
γειροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ
κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνήν ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ἑόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones et tibicines et coqui* in patrias artes succedunt; et tibi- cen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὕτω κηδόμενος, ὡς Φθό-
νω καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δέ, νοστήσας ἀπ’
5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρτητον παῦσαι τῆς βασι-
ληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμε-
νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγι-
νώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιατῶν
ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακρῶν
τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος Φλαύ-
15 ρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἶα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέ-
ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
sili haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Ari-*
stoni, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-*
ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
ea quidem *formosissima ex deformissimâ* evaserat.
Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονεάς συμφερὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὰ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὑπερβε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅκως 20 δὲ ἐνείκειε ἢ τροφός, πρὸς τε τῷγαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπιείρεσθαί μιν ὅτι φέρει ἐν τῇ αἰγάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25 φορέει. τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρησθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quotidie gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum templum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam die quodam, quum templo egrederetur nutrix, adparuisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset quod in ulnâ gestaret?* Cui quum illa respondisset, *puellam se gestare*, rogasse mulierem, ut *sibi monstraret puellam*. Neganti nutrici, dicentique *velitum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam monstraret*, etiam atque etiam hanc institisse, ut *sibi ostenderet*. Tum nutricem, ut vidit plurimum interesse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

465, 41.

30 τρόφον δειῖσαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπεσέειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην
 ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδῃ, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἑταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέχεται δαυτήν· δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τῷ αὖ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθται,
 5 καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 εἰῶσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 ταῦτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τοῦτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Aristonis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ariston*, talem iniit rationem. Amico, cuius hæc uxor erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quaecumque rerum suarum omnium ille selegisset*, iubetque amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille, nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in hoc ipsum mutuis se iuramentis *ambo* obligarunt. Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod *cimeliorum suorum*, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, κατανέσσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὄρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίσταν, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρχον· καί τις οἱ
 τῶν οἰκετέων ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραντίκα. ὁ δὲ παῖς αὗξε- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστανι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiata secundâ, *Ariston* duxit. Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in consessu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τουτέων, πανδημὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῶν τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, αἶρην ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδεε δὲ, ὡς εἴκοι, ἀνάπυστα γεγόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένῃ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὀρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρῳ τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traiecisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur cum *Leotycho*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρῆτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρῆτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρῆτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιόνδε. ἀρμολογούμενου Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημαρῆτος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγγέγονε· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρῆτου, Φᾶς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔόντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταωμοσίην ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκῆτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartanor-*
um, nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμοσε, Φὰς „οὐκ ἐωυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαине τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 30 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δέ, 66
 ἔόντων περὶ αὐτέων νεϊκέων, ἔδοξε Σπαρτηγήτῃσι ἐπερε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρητος.“ Ἀνώϊστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίης
 5 τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀναπεῖθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi conci-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit *Pythia, non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Τότερ' αὖ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαί· Θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5.
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονώς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλῳ τι τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγῆσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φᾶς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρω- 10
 σθαι, κεῖνον δὲ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relicta Sparta, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, quale-nam illi vide-
 retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
 gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, se quidem utrumque esse expertum, nec

ξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρῆς κακότητος, ἡ μυρῆς εὐ-
 δαιμονίης. " Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔθνε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθῆις ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιαῦδε·
 „Ω μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυέουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνά·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, Φασί σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
fnitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius

„εἰπεῖν τῶληθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δὲ
 „ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „χεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται
 „τῶληθές. ὥς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκείνον. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaе fama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubuisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuît ille, iurata

„ οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 „ τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 „ Φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ ὡς θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 15 „ ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θυρήσι
 „ τῇσι αὐλείησι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου·)
 „ τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρειον
 „ εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „ λαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „ καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων·
 „ ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 „ λιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολ-
 „ λῶν ἀκουόντων οὐ φήσεις σε ἑαυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον

equidem respondi, non recte eum facere qui rem perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecumque concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedisse. Tum me videns Ariston iureiurando rem confirmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam et coronas illas adparebat esse ex herois aedacula quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem vocant:) et, esse hunc ipsum Heroem, pronunciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes, quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ariston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum, quo argumento te maxime adgrediuntur inimici, dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse nunciaretur, audientibus multis negasse suum te esse filium, quoniam iustum tempus decem men-

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδὲ καὶ ἐξήκειν· αὐδρηΐη τῶν 25
 „τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ· 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεαυτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοΦαρβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ Φᾶς, ὡς εἰς Δελ-
 Φοὺς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίῃ. ἀγνοίῃ corrigunt viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
mensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

5 ἰδίωκον. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβαῖς ὁ Δημάρ-
 τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαι-
 ρέοντο. μετὰ δὲ, ὅ γὰρ ἐξεδίδουσιν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
 ἐνθεύτεον διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
 10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλῶσι, καὶ γῆν τε καὶ
 πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
 καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
 συχρὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
 δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεθρίππῳ, προσέ-
 15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
 λῶν ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρειος, Δημαρήτου καταπαυ- 71
 σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται πάσις
 Ζευξίδης, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητῶν

Elidem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo
 quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
 marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
 At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
 am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
 eum munifice excepit, et terrâ et oppidis donavit.
 Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
 pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
 pariter atque consiliis inter Lacedaemonios claruis-
 set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
 culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
 bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotyichides* vero, Menaris filius, in regnum
 Demarato successit. Cuius filius Zeuxidemus, quem
 Spartanorum nonnulli Cyniscum nominabant, reg-

ἐκάλειον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδη- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, εὐῶσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευ-
 72 ξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλήρῳ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartaē non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartaē senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο

10 μετὰ χρόνον ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
 ρητον προῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥτις
 ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προ-
 πηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφο-
 5 τέρων τῶν βασιλῶν ἠκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
 ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
 νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,
 ἥγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κρίον τε τὸν Πολυκρί-
 του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
 10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
 κὴν, παραβήκην παρτίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-
 τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα, ἐπαῖ- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
 stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
 tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
 ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
 contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
 menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
 simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
 pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
 Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
 teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
 filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
 testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
 ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
 acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
 haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γεγόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρετον, δῆμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐν-
 δεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπῆρσσε
 πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὄρκους προτάγων σφι, ἧ μὲν ἔψεσθαι σφίνας
 αὐτῷ τῇ αὖ ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νῶνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προστεῶντας ἀγνέων,
 ἐξορχοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιβέει
 κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρῖς, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἰοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκადίης πρὸς Φενεῶ. Μα-
 δόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατῆγον αὐτὸν, δέισαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadiam reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens proceres Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Pheneum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον· ὅπως γὰρ τῶ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθείς, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἶτε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπειλεε τὰ μιν αὐτῖς ποιήσεις·
 ἐς ὃ δέσας τὰς ἀπειλας ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 • εἰλωτέων, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λαβῶ-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦ-
 βανε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
 mini quae deinde illi facturus esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexerit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facto, misere *se ipse laceravit*: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχρδεύων, ἀπέθανε τρό-
 πῳ τοιούτῳ· ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρατον γινόμενα λέ- 20
 γειν· ὥς δὲ Ἀθηναῖοι μῦθοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὥς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἀργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. 25

- 76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἀργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦ- 5
 τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέε-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Atheniën-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι· ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λέρει διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
 10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
 χώραν καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθηον, πυνθανό- 77
 μένοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀγχού μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 πεια οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
 5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐμβαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ Φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λα αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tiryntium et Nauplium agrum.
 (77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tiryntium fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex-aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

τὸ χρηστὴρην, τὸ ἐπικάσινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσῃ·
ὥς ποτὲ τις ἔρεει καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δεῖνός ὄφῃς τριέλκτος ἀπάλετο δουρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοις φόβον 15
παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίουν τοιόνδε· ὅπως
ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνει τι Λακεδαιμονίοις,
78 ἐποίουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτ' οὗτο. Μαθὼν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήνῃ, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, *Ar-
givi* etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi *Cleo-
menes* cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, *quando prandii*

5 χωρέειν εἰς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
 ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι
 Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς
 μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας εἰς τὸ
 ἄλσος τοῦ Ἀργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασ-
 σον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐπαίει τοῖόνδε. ἔχων αὐ- 79
 τομόλους ἄνδρας, καὶ πυθτανόμενος τούτων, ἐξεκάλει
 πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὴ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
 τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλει δὲ, Φᾶς αὐτέων ἔχει
 5 τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνᾶι
 τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτείνειν. κατὰ
 πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύ-
 μενος, ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ κως γινόμενα
 ἐλελήθει τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυ-

signum edidisset praeco. tunc arma caperent, et Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemonii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio prandium capiebant, subito illos adorti, multos eorum interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt. (79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfugis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta fere ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleomenes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum: quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non

80 HERODOTI HISTOR. VI.

κνοῦ ἔντος τοῦ ἄλσος, οὐκ ὦρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10
 ὅ τι ἔρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβαὺς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεΐδε τὸ ποιούμενον. οὐκὼν δὴ ἔτι καλούμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινα
 τῶν εἰλωτέων περιτέειν ὕλη τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομέ-
 νων, ἐνέπηρε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπέφετο τῶν
 τινα αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλον χρηστήριε, ἥ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ήκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς αἰσιστέας, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
 cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspisor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra factururus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

475, 40.

5 ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσεν ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους; Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρὲν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῖν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χηρήσῃται,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδίδῃ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήν, ὅτι οὐκ αἰρεῖ τὸ Ἄργος· εἰ

*dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Liti-
 tanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,*
Herod. T. III. P. I.

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἅκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθῶν λάμ-
 ψαντας; πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι.“ Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκει
 Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς δια-
 83 κόντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντες τε
 καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτ' ὅφρα οὗτοι, ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμα ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἱὸν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· αὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pe-
 ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita *viris viduata* est, ut res illorum omnes
 penes servos essent, omnia gubernantes administran-
 tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
 pervenerunt aetatem. Tunc hi, *Argos* sibi rursus
 vindicantes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
 praelio facto *Tirynthem* tenuere. Deinde aliquamdiu
 pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
 servos vir fatidicus, nomine *Cleander*, genere *Phiga-
 lensis Arcas*; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
 minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

476, 70.

10 δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγῃς εἰ
Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν- 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ
ὀμιλήσαντά μιν, ἀκητοπότῃν γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χήν τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρεὸν εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειράειν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμησμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt
Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de caussa aiunt in furorem
actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani
contendunt, non a deo quopiam in furorem actum
fuisse *Cleomenem*, sed ex consuetudine cum *Scy-
this* contraxisse merum bibendi morem, eaque de
caussa in furorem incidisse. Scythas enim Noma-
des, postquam terram ipsorum Darius bello inva-
sisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repe-
tendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum
Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae
iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram
irrumperε; Spartani vero, Epheso profecti, in supe-
riorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eo-
dem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκροποσὶν παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ- 15
ται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βού-
λωνται πίνειν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
τιῇται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινή-
ται, ἐπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους
Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε- 5
ριύβρισθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέ-
κριναν ἐκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἶγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτεων

quum Scythae hanc ob causam Spartam venissent, familiarius, quam par erat, cum illis conversantem, merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tempore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleomenes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spartam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob- sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii, constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum Aeginetis Leotychidem egisse*; eumque condemnarunt, ut illis dederetur, *Aeginam abducendus loco virorum Athenis detentorum*. Quum vero in eo essent *Aeginetae* ut abducerent *Leotychidem*, dixit

τὸν Λευτυχίδα, εἰπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεαπρέπεος, ἑὸν
 ἐν Σπάρτῃ δοκιμὸς ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄν-
 10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδο-
 „τον γενόμενον ὑπὸ τῶν παλιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
 „χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέ-
 „ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
 „κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
 15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
 το τοιῷδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινῆτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
 τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτει τὴν παρακαταθήκην,
 οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἰλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
 πάντες, δύο σφέας ἐόντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
 5 δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
 μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχι-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Spartanorum, vobis a civibus suis traditum, vultis abducere? Quod si nunc iracunde cum illo agere decreverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si hoc feceritis, exitiosum malum vestram In terram inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Aeginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem, ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides, et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depositum; tum vero tergiversari Athenienses, reddere nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri, alteri eos reddere absque altero.* (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοὶ καὶ γὰρ ἀποδίδόντες, ποιεῖτε ὅσια καὶ μὴ
 „ἀποδίδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μάντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῶν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῶται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα φασὶν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκον. συνε-
 „νειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ
 „ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχύμενον τοιαύδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie sansteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartaë. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiâ ante me
generatione, Glaucum Epicydis filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famâ eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te
que veni, Glauce, tuâ frui iustitiâ cupiens. Quan-

477, 27.

- „σύνης ἀπαλαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀναὶ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἢν λόγος πολλὸς, ἐμεινωτῶ λόγους ἐοίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικινδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὄραν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 „λεγόμενῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσητα
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θίσθαι παρὰ σέ,
 „εὐ ἐξεπισταμένῳ ὡς μοι καίματα ἵσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 „σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ ταῦτε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὃς δ' αὖν ἔχων ταῦτα ἀπαιτή,
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκαν ξί- 86
 „νος τσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθε-

doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae; reputavi mecum, in periculo semper versari Ioniam, Peloponnesum contra in tuto locatam, et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem hominis possessione permanere. Haec apud me reputanti deliberantique visum est mihi, bonorum meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens repetet pecunias, ei illas reddes. (86. 2.) Haec quum hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus depositum praedicta conditione. Multo vero interiecto tempore Spartam venire filii huius hominis, qui

„μένου τὰ χρήματα εἰ παῖδες· ἐλθόντες δὲ εἰς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διαβέετο, ἀντυπακρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι εἰς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ἂν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν εἰς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὲ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστημένον τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς, χρῆσόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα ληίσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται ταῦδε
 „τοῖσι ἑπεί·

50

*illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent
 Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repe-
 tierunt. At ille recusans, haec respondit: Non
 memini equidem hanc rem quam narratis, nec ani-
 mum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem,
 si quidem in memoriam revocavero, facere quod
 iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituum;
 si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vo-
 biscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem
 vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo.
 (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam
 defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profe-
 ctus, consulit oraculum, quæritque ex illo, an
 interposito iureiurando pecuniam praedaretur.
 Quem his verbis Pythia adgreditur:*

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδίδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρεω νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασθαι.
 „Ὅμν' ἐπὶ θανάτῳ γε καὶ εὐόρκῳ μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὀρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρας,
 65 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσέκε· πᾶσαν
 „συμμάριφας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμῃν τὸν θεὸν πα-
 „ραίτετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη.
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖσφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἰς- (4)
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς
 „ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

*Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus
 iurando vicisse, intervertisseque nummos.*

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

*At iuramento quaedam est sine nomine proles,
 trunca manus, et trunca pedes; tamen impete
 magno*

*advenit, atque omnem vastat stirpemque do-
 mumque.*

Sancti sed hominis florebit sera propago.

*His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam
 sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respon-
 dit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam
 peragere. (86.4) Tunc igitur Glaucus quidem ho-
 spites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit.
 Cuius vero rei causa hunc ad vos, Athenienses,
 sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci*

- „ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθόν,
 „μὴδ' διανυέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαντεόντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδ' οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσετο.
- 87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ αἰχμοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμαυφeshόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὧν, τὴν Θεω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντα μὴ οὐ

huius nulla hodie propago superest, nec domus ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repetentibus reddas. (86.5.) His dictis Leotychides, quum ne sic quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.

(87.) *Aeginetae*, priusquam superiorum iniuriarum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Atheniensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Succensentes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo rediens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, captosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab *Aegi-*

479, 87.

- τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι· καὶ, ἣν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνοίβη καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος,
 5 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἐαυτοῦ
 ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει, καὶ ἐκείνους εἰς τὴν ἡμεῖν δεήσει βοηθόντας.
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνθήκατο
 ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὰν καλεομένην πό-
 λιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται εἰς δέον. οὐ γὰρ ἔτυ- 89
 χον εἶναι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήταις συμ-
 βαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας,
 ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρῆγματα. οἱ δὲ Κορινθῖοι, ἔσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι εἰς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum puta-
runt, quin adversus illos, quidquid possent, machi-
narentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nico-
dromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis
quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi in-
tellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis
sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pa-
ciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem
adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse.
His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Athenien-
sibus convenerat, veterem quam vocant urbem oc-
cupat. (89.) Sed Athenienses ad constitutum diem
non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime
non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum
Aeginetis ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi
commodandas petunt, interim perdita res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοις· εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἐπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίαν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ 10
 90 τῆς συγκειμένης. Νικοδρόμος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβαῖς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινήτων
 ἐσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῶ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμεώμενοι ἔφεραν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἄμα
 Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτ' ὅσας χειρωσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinque drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μῆνοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκβύσασθαι οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νόμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆ-
 σου, ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γὰρ
 δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
 πρόβυρα Δήμητρος Θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἵχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἶοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἤγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
 κῦναι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
 ἐναυμάχῃσαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχῇ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium educerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei præciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illæ annulis inhaerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
 perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi
 quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένους, ἔσχον τε εἰς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
σαι, πενταχόσια ἐκατέρους. Σικυῶνιοι μὲν νυν συ-
γνόντες ἀδικῆσαι, ὁμολόγησαν, ἐκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομέ-
νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, 15
ἐβελονταὶ δὲ εἰς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
ᾧ ὄνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκῆσας. τούτων
οἱ πλεῖντες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
unà cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
e navibus exscenderant. Quare ambobus Argivi mul-
ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
sunt, sed voluntarii eis suppetias venere mille ad-
modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάτης, μουνομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρέπων
 τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ
 Δεκελείου ἀποδυνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, εὐῶσι ἀτάκτοισι 93
 Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφιν
 νέας τέσσαρας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας. 94
 Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμνησκού-
 ρος τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνησθαὶ μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
 5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφειναι τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πηξάντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαΐνιν τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, postquam singulari certamine tres occidisset adversarios, ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est. (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves cum ipsis viris ceperunt.

(94.) *ITA DUM bellum geritur Athenienses inter et Aeginetas, interim Persa suum persecutus est institutum. Nam et famulus eum admonebat, ut remisceretur Atheniensium, et Pisistratidae instabant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non dedissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-*

τα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖ-
 δα, ἀδελφιδεὸν ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρετρίαν, ἄγειν ἑαυτῷ εἰς
 95 ὅσιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης εἰς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδεύ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαυγῶν γέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτι προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις·
 Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους εἰς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες εἰς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἐξακοσίῃσι τριήρεσι εἰς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπείρον ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artaphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subiicerent*,
 et *capta inde mancipia in suum adducerent conspectum*. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-
 rius* suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectà ver-

του καὶ τῆς Θρηΐκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, πα-
ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο· ὥς
μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
15 Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτι πεινόμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος
σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλοῦσα. Ἐπεὶ δέ, ἐκ 96
τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτῃ γὰρ δὴ πρῶτην ἐπεῖχον στρατεύε-
σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων,
ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
contra *Naxum* venire, (hanc enim primam omnium
adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἷχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς
 δὲ στρατιῆς καταπλευούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ὥα ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε· „Ἄνδρες
 „ἱεῖοι, τί Φεύγοντες οἷχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες
 „κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε Φρο-
 „νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἣ χώ-
 „ρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „καὶ ἅπτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „μεισθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυσато τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἐπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vicini-
 niam Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii nati
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolae.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

ἄμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
ἴσσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
Υστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο
10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
τῇ γεγόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινηθῆναι
Δῆλον, τὸ πρῶν εὐῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῶ ἦν γε-
15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εὐῦσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
cetet. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerre*
Darii, et *Artaxerre* Xerxis, per tres has continuas
generationes plura mala adflixerunt Graeciam, quam
per viginti alias generationes quae ante Darium ex-
stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
mota fulset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα· Δαρεῖος, ἐρξίης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρτα-
ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας
ὥδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20
καλέοιεν.

- 99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον.
ὥς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
δουσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγέιτονας στρατεύε-
σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
τους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ
οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
- 100 Ἐρετρίεις δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina
ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bellā-
tor; *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim re-
ges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominave-
runt.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas
adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insula-
norum filios secum obsides abducebant. Postquam
vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt;
quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vi-
cinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se mili-
taturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrum-
que illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-
nem venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem,
ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
 βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
 κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
 5 ἱπποβοτείων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφί διδοῦσι
 τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
 μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφα-
 σίας ιδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
 τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
 10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσῃ οἴσεσθαι,
 προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
 εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
 τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
 ρέοντα σφί πρήγματα· προσεδέτό τε ἀπαλλάσσεσθαι
 15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλῳνται. οἱ δὲ
 Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
 garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
 illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
 cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
 sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
 quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
 erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
 in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
 vatum quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
 onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
 gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
 vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
 sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
 rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
 Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

αὗτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἔσθζον σφέας αὐ-
 101 τὰς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἔπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσει-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπέξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἴ πως δὲ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμαλε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 κατωτέρῃς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπίπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολ-
 λαὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφροβός τε ὁ Ἀλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσιλθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερά συλῆσαντες ἐνέπρησαν,
 ἀπατιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia di-
 tionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, pro-
 tinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum
 hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egre-
 diendo et committenda pugna non cogitabant; sed
 muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae
 erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquen-
 dam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur
 murus, intra sex dies multi ab utraque parte perie-
 runt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius
 et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, Persis
Eretriam prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, tem-
 pla spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ἄλ- 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντες τε
παλλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτ' αὐτοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίας ἐποίησαν. καὶ, ἣν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνισπυῖσαι,
καὶ ἀγχοτάται τῆς Ἐρετρίας, εἰς τοῦτό σφι κατήγετο
Ἰππίης ὁ Πεισιστράτειος. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβρόνθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφείας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνος, τὸν Σησαγόρεω, κατέλαβε
5 φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἰπποκράτους. καὶ
αὐτῷ, φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελῆσθαι τεθρίππῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem;
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathonâ* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriam Olympiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, τὸ αὐτὸ
 ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδιδῶι Πεισιστράτῳ ἀνακηρύχθῃναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρὲς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος· καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὐ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ κοί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 φεται αὗται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποιή-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὸ αὐτὸ τοῦτο, Εὐαγόρῳ Λά-
 κωνος· πλέω δὲ τούτέων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 pliùs in vivis agente; interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

486, 97.

τερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τῆνικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον,
 ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑαυτοῦ, δο-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδεξάμεναι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γῶν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
 δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
 maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
 Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
 ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ὄντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατη-
 γοὶ, ἀποπέμπουσι εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο
 μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὔρος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὁ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἐωυτοῦ αὐδεμὴν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται,
 ὄντος εὔνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη
 σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἰσομένου. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, κατασπάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμα-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα, ἰδρῶσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίησι ἐπιτείησι καὶ λαμπάδι ἱλαίσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem *Phidippidem*, civem quidem Atheniensem, cacterum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem. Cui, ut quidem ipse deinde narravit Phidippides, Atheniensibusque renunciavit, circa *Parthenium* montem, qui supra *Tegeam* est, deus *Pan* obviam est factus; compellatoque nominatim Phidippide, iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos *sui curam gerere*, quum tamen bene cupiat *Atheniensibus*, ac iam saepe de illis bene *meritus fuerit*, et posthac etiam bene sit *meriturus*. Haec certe Athenienses vere ita accidissee persuasi, deinde, quum iam res eorum recte fuissent compositae, templum *Pani* infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμέων δεόνται, σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἑρέ-
 „τριά τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθῆειν Ἀθηναίοισι,
 αἰδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρεις ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἔμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius dici quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi exspecta-
 bant.

107 Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκει ὁ Ἰππίης τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασώσάμενος τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς
ὀψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 10
ἐκβαίντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ ὡς ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρῳ εἰσὶν, τῶν ὀδόντων
οἱ πλεῦνες ἐσείοντο· τουτέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλ-
λει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam
in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per
somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua
cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat,
Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno
senem vitâ excessurum. In hunc modum *Hippias*
somnia suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis
officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styre-
orum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim
naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione lo-
cavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae
dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam
solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem,
quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes,
harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδῶν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυ-
20 „νησόμεθα ὑποχειρὶν ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι
τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος, 108
ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ
ἐδεδάικεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
ταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη
5 ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
τοῦς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγον σφι τάδε· „Ἡμεῖς

eiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
bus: *Terra haec non est nostra, neque eam pote-
rimus in nostram redigere potestatem: nam, quid-
quid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.*
Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam exi-
stimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi*
sacro locum cepissent, praesidio advenere *Platae-
enses* frequenti manu ex universo populo collectâ.
Tradiderant enim sese Atheniensibus Plataeenses, et
frequentes labores pro illis Athenienses sustinue-
rant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a The-
banis pressi Plataeenses, primum Cleomeni, Anaxan-
dridae filio, et Lacedaemoniis se tradiderunt, qui

„ μὲν ἑκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ'
 „ ἂν ἐπικουρή ψυχῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν- 10
 „ δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέαν. συμβουλευο-
 „ μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „ χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόνους, συνεστῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδονσαν σφέας
 αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβόηθον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et fri-*
gidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim
feri posset, ut in servitutem prius abstraheremini,
quam nostrum quisquam fando audiret. Quare
suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis,
qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.
 Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non
 tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent la-
 boribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis ge-
 rendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequen-
 tes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra
 faciebant Athenienses, supplices ad aram consede-
 runt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani
 arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxi-
 lio illis venerunt. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμο-
 Φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· εἴην Θηβαῖους
 25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
 ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
 δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωταί· ἐπιβέμενοι δὲ, ἐσώθη-
 σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
 ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιῦσι εἶναι οὖρους, τούτους ὑπερ-
 30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοισι
 πρὸς Πλαταιάς εἶναι καὶ Τσιαάς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
 Πλαταιεῖς σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ· ἦκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθόντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
 μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim, quum forte adessent, arbitrio eorum rem permittentibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita constituentes, ut *Thebani eos ex Boeotis, qui Boeotorum communi nollent adtribui, nil impedirent.* Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero, domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boeoti: sed commissae pugna superati sunt. Quo facto Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis constitutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio venerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio configeretur; nimis enim exiguum esse ipsorum

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδew, κελευόντων. ὥς δὲ δῖχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνῖκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος Ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Εν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

numerum, quam ut cum Medorum exercitu congrederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confli-gendum consentibus. Ita quum dissentirent, quum-que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabâ polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-tem redigere velis Athenas, an, liberatâ patriâ, memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt. Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses, in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc

490, 16.

- „πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώ-
 „τη τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων
 20 „ἀνῆκει τῶν πραγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, καλεούντων συμβαλέειν,
 „τῶν δέ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἔλπομαι τίνα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασει-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἀρτῆται. ἢν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin superior discesserit haec civitas, probabile est primam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam. Sententiae imperatorum, qui decem sumus numero, in duas divisae sunt partes; aliis confligendum censentibus, aliis non confligendum. Iam, si praelium non commiserimus, persuasum fere habeo magna exstitura dissidia, quae animos disturbent Atheniensium, eosque ad Medorum trahant pantes. Sin praelium commiserimus priusquam putre consilium animos subeat nonnullorum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-

Herod. T. III. P. I.

H

- „ἐμῇ προσῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ παλεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρωτανήϊ τῆς ἡμέρης, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδουσιν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι καὶ συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρωτανήϊ ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περὶ ἦλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολῆν.

*dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio confligeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.*

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, *in aciem educti sunt
 Athenienses*, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοις, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδύκοντο ὡς ἀριθμέοντο
 αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖαι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 της γὰρ σφι τῆς μάχης, Θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 10 καὶ πανηγύριαι τὰς ἐν τῇσι πεντητηρίσι γινομένας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίεσι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τας-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιοῦδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγης,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons frontis exerci-
 tūs Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debiliior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἔντο εἰς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάττωες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ἐλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατέικαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀβροὶ προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ εἰς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ ὄνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦ- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in *proprium* ruere *perniciem*; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

491, 71.

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσῃ τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο·
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥῆξαντες,
 5 ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔαν· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥῆξαι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀπὸ γεγνημένος ἀγαθός· ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruperant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔβανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλειω· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπέεις πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτὴν δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαίωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐῶσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasylai filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relicta erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persae
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἰστροποπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῃ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ.
 οἱ δὲ βαρβαροὶ τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ἐπίσω ἐς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπα-
 ρον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεκε δὲ αὐτοῖσι θῶ-
 5 μα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 Φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέν-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 10 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος ἤκουσα τοιόνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminens ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsura de hac

τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πάσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

- 118 Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τῆνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse : visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum ; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem ; quae quidem qualis fuerit non memoratur : sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset : utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Delisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταπύον.
 Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλει. τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους 119

Δαῖτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσίσχον ἐς τὴν Ἀσίην
 πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος,
 πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίκας, ἐνείχε
 5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν
 Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυ-
 τὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ εἶοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλ-
 λο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκισε
 ἐν σταθμῷ ἑαυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδερικκα· ἀπὸ
 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι,
 τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus
 Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato
 hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii
 non transmiserunt; sed post viginti demum annos
 ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt.
 (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Da-
 tis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant,
Susa abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-
 sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset
 iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum;
 nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-
 state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in
 terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum
 quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta
 stadia a Susis, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 αἰρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ ταιῶδε. ἀντλέεται μὲν κηλο-
 τήϊα, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσθέδεται
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχεῖ ἐς δε- 15
 ξαμένην· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πηγνύνται παραντίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γείαις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετρίας καταίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρῃ
 ἐμὸ ἐῖχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅτε-
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἡμίροντο ὅμως δεή-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκ- 121
μαιωνίδας αἶν' ὅτε ἀναδέξαι Πέρσης ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαροῖσι τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῖν' οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
5 λῆ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, ⁴Φαίνονται μι-
σοτύραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praeconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χοῦ μῆμην ἐστὶ πάντα τινα ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα·
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίπῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνέ- 5
 λόμενος, ἐφανερῶθῃ ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνησι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας,
 εὐύσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφί δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἔχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἀνδρᾶ ἑαυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσίμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat.
 (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro
 a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc
 ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati
 studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit,
 ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem cur-
 riculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythi-
 câ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum
 se praestitit; denique ob singularem indulgentiam
 qua adversus tres filias suas usus est: quibus, post-
 quam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magni-
 ficentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut
 unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi,
 quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem
 modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeo-
 nidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

495, 86.

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυρά-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαί τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν, Ἰππαρχὸν ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαί δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημῖναιεν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδσαν τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ἂν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γῇ
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμῆατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἕκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 caussa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne, probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

τοιαύτω λόγῳ. Ἀνδρέχθη μὲν γὰρ Ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδῆξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τουτέων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ 5 συναλάμβανε προθύμους. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτούντων, ἐαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δαφνέεται χρυσῷ, τὸν αὖ δύνηται τῷ ἐαυτοῦ σώματι ἐξενίκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεάν, 10 εἰούσαν τοιαύτην, τοιάδῃ ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδύς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κιβῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
κιβῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑπὸ
15 θησαύμενος, ἥτις ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε
παρὰ τὰς κημάς τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρει οἱ κόθορνοι·
μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
20 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆι ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
ἔλκων μὲν μάγισ τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τινα οἰκῶς
μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλας ἐσῆλθε·
καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα δίδοι, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὐτῇ
μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεβριπποτροφῆ-
σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
bant cothurni; infersit; deinde repleto toto sinu, et
comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
et cuius alii quam homini similior; cuius et obtu-
ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, *Olym-*

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένι γὰρ τῷ Ἀριστάντῳ, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρών, τὸν ἀριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ὄντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένος γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κρινεῖ ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κωρώσοντος Κλεισθένης τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαμένης ἡμέρας. Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πατρίῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτηον μνηστῆρες τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam Clisthenes, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. Clisthenes ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine Agarriste, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

- 15 Κλεισθένης καὶ δρόμῳ καὶ παλαίστρῃ ποιησάμενος ἐπ'
αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπείκετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τούτων
τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
στροφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
νας ἰσχυί, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάσθησας τοὺς Ἠλείων

biebant : hisque Clisthenes et curriculum et palae-
stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
(127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus :
(florebat autem tunc maxime Sybaris :) item Damasus
Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnius. Ex Ae-
tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
rum tyranni ; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
lentissimus, sedibus suis pepulit agonotheas Eleorum,
Herod. T. III. P. I.

ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τού- 15
 του τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζούντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παιῖος πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
 δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείος Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδέϊ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μῦνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Adfuerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praeiuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclide Tisandri,
 divitiis et corporis formâ excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

την ἡμέρην, ὃ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πατέρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίας, 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίος τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐν ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγνέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρία ἐγένετο τῶν 129 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorumdem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiēns, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placuerē ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclide*s, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate *Cypselidas* Corinthios adtingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχῃ αὐτοὺς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

20 νου ἀποστυγέων γαμβρόν ἂν οἱ ἐτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ἔρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑω-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκράγῃναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλαξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη,
 „χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων,
 5 „μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιέειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστω δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quonim fieri
 non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
 omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
 mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
 dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεῖ-
 131 ρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβῶ-
 σθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυλας καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθέneos Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἡ συνοικῆσά τε
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 etat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Aripchronis filio,*

499, 40.

ἔψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, εἶδόμενος δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γεγόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμεων παρὰ Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὐξέτο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φρά-
5 σας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐ-
τοὺς καταπλουσιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
οἴονται· λέγων τοιαῦτα, αἵτε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρῳ, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τρή-
ρεϊ εἰς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τρήρεϊ. *Alīi τρήρεσι, triremibus.*

et gr̄vida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidam terram contra quam ducturus esset, sed, *dilataturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetextens quod *Parii* Persam ad Marathonem navē triremi essent

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἑόντα γένος
 Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃν.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατεilahμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτεε ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἣν 10
 μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσῃ τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διανοεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnabit *Pariqs*, intra murum compulsos: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expugnata facilius videbatur, ita eam noctu duplo altior, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εὐῶσαν μὲν Παρίην γένος, οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζακορον τῶν χβο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν,
 τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
 τα δὲ, ἵεναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσοντα ἐντός,
 εἴ τε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὅ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελβούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli *Inferarum Dearum*. Hanc, postquam in conspec-
 tum venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
 liisse templo *Cerēris Legiferae* circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μὲρὸν σπασθῆναι.
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρως ἔχων, ἀπέπλει ὀπίσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος 5
 τῶν Θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τουτέων τιμωρήσασθαι, Θεοπρόπους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμ-
 πον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφῆνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei causâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, *an ultimo supplicio adficerent*
Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
sexum efferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, *non Timo ipsam huius rei*
esse causam; sed, quum in fatis esset ut vitam

τελευτᾶν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα.“

15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136

ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
νος ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,

5 ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
αὐτὸς μὲν παρεὼν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λή-

10 μνου αἴρεσιν ὥς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
τοῦ δῆμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
μιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

*male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam
esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Pariis
respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum,
quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum
prae caeteris Xanthippus, Ariphronis filius; qui eum
capitis reum egit apud populum, ut qui Athenien-
ses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusatio-
nem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit:
nec enim poterat, femore iam in putredinem abeun-
te. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat,
causam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae
multam mentionem facientes; et Lemni ab illo ca-
ptae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Athe-
niensibus traditae. Favente autem illi populo hacte-
nus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen
propter damnum civitati illatum quingentis multaret*

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα 15
ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε.
Πελασγοί, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως· — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἑκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώ-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εὐῶσαν ἔδοσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
ἄξιον, λαβεῖν φθόρον τε καὶ ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) *LEMNO* autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasgi* ex *Attica*
ab *Atheniensibus* erant eiectioni, sive iure; sive iniuriā;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriā id esse factum. Post-
quam enim *Athenienses* regionem illam, quam sub
Hymetto sitam *Pelagis*, pro mercede muri olim
arci *Athenarum* circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent *Athenienses*, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiā fuisse captos et desiderio

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
„δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους, ἀδικεῖν
τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλη-
σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
ἐπιβουλευόντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ’ αὐτοφῶρ.
ἑωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας,
ὅσῳ παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
Pelagos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
Hymetto sedes fuissent: inde eodem facto impetu
iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
terficere Pelagos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφεας ἔλαβον ἐπιβουλευόντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλά 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νειρόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς, πεντηκοντέρους
 στήσάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι αἰγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τούτων πολλὰς, οἷχοντο ἀπσπλέοντες· καὶ σφεας
 εἰς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί- 10

diantes sibiprehendissent, nolissent id facere; tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.) Hi igitur *Pelasgi*, quum Lemnum incolerent, cupientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: earumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pepererunt, Atticum sermonem môresque Atticos docuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et, quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes

δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν
ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειν τε πάντες, καὶ ἐτιμῶρεον
ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
ἐδίκαιον, καὶ πολλὸν ἐπεκράτειον. Μαβόντες δὲ ταῦτα
15 οἱ Πελασγοὶ, ἑαυτοῖσι λόγους ἐδίδουσιν· καὶ σφισι βου-
λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
σι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
τοὺς παῖδας, καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί
δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦ-
σι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφῶν καὶ τὰς μητέ-
ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
ἀνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νερόμισται ἀνὰ τὴν
25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέε-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
esse contra legitimarum uxorum pueros, atque his
velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
te occidentes, usu receptum per universam Grae-
ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέ-
 ρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε,
 οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ
 τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφούς
 ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παριόντων κακῶν. 5
 Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι
 ταύτας τὰς ἀν' αὐτοῖ Ἀθηναῖοι δικάσῃσι. ἤλθόν τε δὴ ἐς
 τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι δίδόναι πάντες τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ
 ἐν τῷ πρυτανεῷ κλίνην στρώσαντες, ὥς εἶχον κάλλι- 10
 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παρα-
 θεύτες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι
 παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολα-
 βόντες, εἶπαν· „Ἐπεὶ βορρὴ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηὺς
 ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfe-
 cerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores
 et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi
 et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod pre-
 cantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactio-*
nem dare Atheniensibus quamcumque illi postu-
lassent: et Athenas *Pelasgi* venere, nunciantes se sa-
 tisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero,
 strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potue-
 rant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus reple-
 tâ, *Pelasgos* iusserunt *terram suam ipsis tradere*
ita comparatam. Quibus *Pelasgi* responderunt:
Tunc vobis eam trademus, quum vento borea na-
vis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit.
 Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

22 δώσομεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
 νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κείται πολ-
 λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτεσι δὲ κάτῃ 140
 πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἢ ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
 νος, ἐτησιῶν ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
 5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
 ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμνησκῶν
 σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἡλπίσαν σφίσι οἱ Πε-
 λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὲς μὲν νυν ἐπέθοντο·
 Μυρινᾶιοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
 10 Ἀττικὴν, ἐπολιωρέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
 αὐτῷ δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
 est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
 Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
 Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-
 tiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
 Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
 edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
 vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
 persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
 imperio: Myrinaci vero, Chersonesum negantes esse
 Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
 venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
 Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI

HISTORIARUM HERODOTI.

Herod. T. III. P. I.

K

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α.

Ἰ **Ε**ΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλας κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 6
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad bellum *Graeciae inferendum* incensus est. Ac

- λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
τιήν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον πα-
ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
10 τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία
ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
τω δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσεια δουλωθέντες,
ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὄρ-
15 μητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου 2
δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγύπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δὲ ἴ-
μην, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον
ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης

statim quidem, missis per singulas civitates legatis, edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem numerum cuique civitati, atque antea contulerant, imperans) et naves et equos et frumentum et minora navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi quique, et ad id bellum se comparant. Quarto vero anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt a Persis*: quo facto etiam magis ad arma utrisque inferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expeditionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius* comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum debet rex, priusquam in bellum proficiscatur, successorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ἔοντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη παντός
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμῃ, ἐτύγχανε
 κατὰ τὸ αὐτὸ τούτοις καὶ Δημάρετος, ὁ Ἀρίστανος,
 ἀναβεβηκώς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ὢν ἡρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, *se maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, *esse se filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὥς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος· Ἀртаβαζάνης δὲ, ἐτι ιδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὐκ-
 10 ων οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομέ-
 15 νου τὴν ἐκδοξὴν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνούς ὁ Δαρείος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκεῖ δέ μοι,
 καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
 ἣ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσησι Δαρείος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxem*,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua caussa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Spartae (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
τῷ ὑστέρω ἔτει, παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δα-
ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
ἔτια, ἀποθανεῖν· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπειστεῶ-
τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθα-
νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
τὸν ἐκείνου Ξέρξια.

5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχαῖς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
πτον ἐποίετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυ-
νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γω-
βρύεω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελ- 5
Φῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
„οὐκ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo* igitur *Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *XERXES* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio neutiquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardo-nius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

507, 67.

κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλ-
 „λά τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις·
 10 „ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβείσασαν, στρατηλά-
 „τε· ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἀν-
 „θρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.“ Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενβήκην ποιέσκετο τήνδε, ὡς
 15 „ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα
 φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλείῃ τε μούνῳ
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νωπύ- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γάρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γένομενα ἐς τὸ πείθισθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δῶν ἀπγυμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευα-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαβέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιεῖων εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοῖατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi conci-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβάς, ὅπως ἀπίκοιτο εἰς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
 γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
 25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
 ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεό-
 μενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
 Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
 νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει ματὰ τὸν θάνατον
 τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηίην ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
 στεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴ-
 5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
 mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
 multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
 recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
 quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
 silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
 faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
 ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
 Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
 persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
 vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
 rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
 graviolem in servitutem redactam, quam in
 qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνησε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμαλλε εἰς
 χεῖρας ἄξισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σὺλ-
 λογον ἐπικλήτον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα
 γνώμας τε πύθῃται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
 (1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
 „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
 „ἐν ὑμῶν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
 „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
 „ἡτρεμίσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
 „δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλ- 10
 „λὰ θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπὶ

strandam, fratri suo, Darii filio. Eumdem vero Achae-
 menem, Aegypti praefectum, interiecto tempore in-
 terfecit *Inaros*, vir Afer, *Psammitichi* filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset
 ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum,
conventum convocavit *primariorum Persarum*,
 sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium
 ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut con-
 venire, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Per-
 sae! Non ego primus hunc apud vos morem in-
 troduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a
 maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi se-
 dimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos trans-
 latum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed
 Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius
 sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

509, 25.

- „πυρσὶ συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νυν Κῦρος
 „τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 „σαντο καὶ προσεκτίσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 15 „ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 „νον, τοῦτο ἐφροντίζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 „ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτῆ-
 „σομαι δύναμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὕρισκω ἅμα μὲν
 „κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 „μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέραν, παμφορατέ-
 „ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ
 „ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν, ὑπερ-
 „θέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 „ἐλάν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ⁽²⁾
 45 „Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambysis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriâ nos augendi, et terrâ non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciorē, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

- „τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθὺντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυράσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἀδίκῃ ποιεῖντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀртаφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθέ μου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσαύτῃ ἀνευρίσκω λογίζομενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne duoibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygiis terram in-

- 40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμυρέουσας· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατοίψεται ὁ ἥλιος ὁμυρον εὐ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν εἰς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὶ ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, εἰς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμῶν χρεῖσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe ita se rem habere reperio, nullam inter homines civitatem, nullum populum inter mortales reliquum esse, qui adversus nos in aciem progredi possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.) Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi feceritis: quum tempus vobis indicavero, quo convenire oporteat, promte unumquemque vestrum adesse oportebit. Quisquis vero cum exercitu advenit optime instructo, eum ego muneribus do-

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἐσομένων· ὃς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κέο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ὄντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπὰς τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνηα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύνανται προσκταῖσθαι βουλόμενοι κατα-

nabo, quae apud nos honorificentissima habentur.
Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
dear meum unius sequi velle consilium, in me-
dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
quis vestrum voluerit, suam promat sententiam.
His dictis Xerxes finem fecit loquendi.

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est
 exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et
 fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui
 et alia praeclara verissimaque commemorasti, et
 Ionas Europam habitantes, indignos homines,
 non passurus es irridere nobis. Etenim mira at-
 que misera res esset, quum Sacas et Indos et Ae-
 thiopas et Assyrios, et alios multos magnosque
 populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφὴν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. Ἐπει-
 „ρήτην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώβη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἄβου- 9
 „λότατα πολέμους ἴσταςθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκαϊότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos. qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursum? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „ἔοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφοράς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειραῖν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μάλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσε- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam interneccione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superato essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

„τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπάτας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν αὖ ὡς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆϊα. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλέχνας τὴν Εἰρξίῳ γνῶμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμάν- 10
 των γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Εἰρξῇ, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „στέων μὲν γνωμέων ἀντίων ἀλλήλοισι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiā elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae
Herod. T. III. P. I.

„ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεισέων δέ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὰν
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἂν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστει νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπέ-
 „θετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλᾷν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

„καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἡ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἀλκιμοὶ· πάροσι δὲ καὶ σταθμαί-
 „σασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνηι ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφὶ ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκῆν αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' αἰὼν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δέομενοι Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdididerunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10. 3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι δεινὸν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείας πρήγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευε εἰς κίνδυνον μὴδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιᾶς ἀνάγκης εὐσεύσης· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτὶς τε, ὅταν τοι δο-
 „κῇ, προσκειψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι
 „δοκῇ εἶναι ἀριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θε-
 „λοι, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσسون εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχροῦς.

*solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
 stiacus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
 secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
 omnino perditae erant res Persarum. Terribile
 est autem vel fando audire, in unius hominis po-
 testate sitam fuisse universam regis et Persarum
 salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
 riculum, nulla urgente necessitate, coniiicere: sed
 me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
 re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
 tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
 tur. Etenim recte consultare reperio maximum
 esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
 ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
 veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
 vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-*

„εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσαν δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅραῖς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ εἴα φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ ⁽⁵⁾
 „οὐδέν μιν κνίξει; ὁραῖς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεῖ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα;
 „Φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται,
 „κατὰ ταιόνδε. ἔπεάν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ᾧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυτῶν.
 „οὐ γὰρ εἴα φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑαυτόν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν παῖν πῆγμα, τίττει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ⁽⁶⁾
 „ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκίοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνα χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

*fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus
 malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto
 eminentia prae caeteris animalia fulmine percu-
 tiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem
 non invidet. Vides etiam ut in maxima semper ae-
 dificia et in altissimas arbores tela sua coniicit.
 Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: ita-
 que etiam ingens exercitus eadem ratione perditur
 ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen
 incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit
 Deus magnum sapere, praeter se, alium quem-
 quam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quam-
 cumque parit errores, e quibus ingentia solent
 damna existere: in cunctando autem insunt bona,
 quae si non protinus adparent, certe suo tempore
 aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.*

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλευέω. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἁξίων Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεῦσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἕνεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γὰρ ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κεί, οὐ παρεόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ αἰτιῶν τοῦ
 „λόγου τὰδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεῦσθαι, Φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβῃσι τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem accurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriâ; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravus esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

„σι Περσίων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτῃ αὐτὸς σὺ, ἐπιλέξά-
 „μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
 80 „σπῃ τιὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνει
 „βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμεῖ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 „σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπο-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐβλήσεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσεσθαι τινὰ Φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορούμενον, ἥ κου ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἥ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ’ ὁδὸν, γνόντα ἐπ’ οἴους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucrisque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβανε, πατρός εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε
 „ρύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι, ἔοντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γε ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναῖξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεις, τοῦ Ἀρσάμεος,
 „τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεις, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσειω, τοῦ Τεΐσπεις, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἥσυχὴν ἄζομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχυμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμνεω. Ἀρμνεω ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρησαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκὼν ἐξαναχω-
 „ρεῖν οὐδετέροις δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκίεταί ἀγῶν· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθέας ἡμεῖς
 „τιμωρεῖν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ’ ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ εἰς τόδε αὐτοὶ τε ὧν ἄνθρω-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλέονται.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφροσύνη τε 12
 ἐγίνετο, καὶ Ξέρξης ἐκινεῖ ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

*illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
 iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
 licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
 crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
 potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
 has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
 factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
 quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
 experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
 nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
 patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
 diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
 eos subegit, nomen invenerint.*

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς
 τούτων, κατύκνωσε. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5
 τοιγόνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀν-
 δρὰ οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· „Μετὰ
 „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προεῖπας αἰλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὧν μεταβουλευόμενος ποίεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμε- 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο
 „ποιέειν, ταύτην ἰδίῳ ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποκέτο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχιότροφα βουλευόμεαι. Φρενῶν τε γὰρ εἰς τὰ 5

eus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eadem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiat, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eadem perge viâ.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullâ hu-
 ius insomnii ratione habitâ, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

„ἐμεαυτοῦ πρῶτα οὐκ ἂν ἤκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι
 „κεῖνα ποῦναι, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε αἰεκέστερα ἀπορρίψαι ἔπια
 10 „εἰς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρόνον. νῦν μέντοι συγγνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδωγμένον
 „μοι μὴ στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχάι εἰστε.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσ-
 εκύνον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς ταῦτό ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνειαι ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπια ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος
 5 „λόγῳ, ὡς παρ’ οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ’ ἴσθι, ἦν
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τὰδε τοι ἐξ αὐτίων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiore conicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiā. Scitote igitur abiecisse me belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit; Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullā meorum ver-
 borum ratione habitā, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχῆσαι· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ
 15 „χρὸς ἔσειαι.“ Ξέρξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει,
 ἀνὰ τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης ταῦτα· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἐσώφρονεον, εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μὲντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὸ
 „ὑπεβήκαο. οὐκὼν δυνατὸς τοι εἰμι ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνώκωτι ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
ei Xerxes dixit: Artabane, ego statim quidem pa-
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniiciens boni consilii causā: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ ταῦτό τοῦτο ὄνειρον, ἑμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσεις.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίει τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκέῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περικλοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμότητά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασὶ, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-**

„ἐμπύπτοντα οὐ περιορᾷν Φύσει τῇ ἑαυτῆς χρῆσθαι. 10
 „Ἐμέ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσούτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχων τοῦ παρόντος τοιούτων 15
 „προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεαυ-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρει. Nūn ὦν, ἐπειδὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον, Θεοῦ τιнос πομπῇ,
 „οὐκ ἐὼντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, Θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτε-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens inso-
 lentiam, altera eamdem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiicisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

„σι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος εἰών. πεπλανῆσθαι αὐ-
 „ται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις τῶν ὄνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ 16
 „διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβαὶν εἴσηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ
 „τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κατέ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει,
 „ἐμὲ ὀρῶν, σέ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdiu curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihi que idem atque tibi prae-
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuâ veste induto, quam meâ; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

176 HERODOTI HISTOR. VII.

„Φανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἢν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσει γέ συνεχέως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμεῖ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παρουσίῃ γνώμῃ χηρῶμαι.“ Τοσαῦτα εἰπας Ἀρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λόγοντα οὐδέν,
 ἐποίησε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ ταῦτ' ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξεα ἐφοῖτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. σὲ δὲ αὖ, οὐ δὲ musti
 nonnulli.

*parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste,
 sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id
 nunc videndum est. Nam si constanter adpareret,
 dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si ti-
 bi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut
 illud revoces commovere possum, si omnino me
 oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi
 fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero
 hoc contigerit, equidem in mea persistam senten-
 tia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se pro-
 baturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat,
 morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis in-
 dutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit,
 venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insom-
 nium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,*

τάδε· „Αρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπένδων Ξέρξης
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „τοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παλαιόν·
 10 „καὶ νῦν καταπρόϊξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
 „Ξέρξης δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „δεδήλωται.“ Ταῦτά τε δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοις ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα,
 ἀναβρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξήλθε ἀπηγόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „λά τε καὶ μεγάλα πεισόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσό-
 „νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίᾳ εἴκειν. ἐπιστά-
 „μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημέ-

haec dixit: *Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres, qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris. Xerxem autem quae poena maneat, dicto non audientem, ipsi declaratum est.* (18.) His verbis visum est Artabano insomnium illud minas ipsi intentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exurere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii visum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: *Equidem, Rex, utpote qui multas atque magnas res eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volueram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres aetati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimis concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-*
 Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔφη 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἴκει, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρηῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώταισι προειρημέ-
 „νοισι ἐς τὴν παρασκευὴν ποίειε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.“ Του-
 „τέων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ οὔφει, ὡς ἡμέ-
 ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
 ditionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igi-
 tur Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσησι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μούνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατεῖν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέκετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τε οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε. ἐδόκει ὁ Ξέρξης
5 ἔσσεσθαι ἐλαίης θαλλῶν ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέται, χῶρον πάντα ἐριυγῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eamdem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
susceperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi Xerxes coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi;
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita Xerxes copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραστέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε 5
 τὸν Δαρεῖου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μὴδὲν Φαί-
 νεσθαι, μῆτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες, εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεφάμενοι ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδῶν εἰς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρή-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem *Xerxes* suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus *Scythas* *Darius*,
 aut quam ipsi olim *Scythae* susceperant, quum *Cim-
 merios* persecuti, incursione in *Medicam* terram
 factâ, universam propemodum superiorem *Asiam* a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
Atridae adversus *Ilium* dicuntur suscepisse: aut quam
 ante *Troiana* tempora *Mysi* atque *Teucri* fecerant;
 qui per *Bosporum* in *Europam* transgressi, *Thraces*

15 τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἔτιραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῆς-
 δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρήχοντο, οἱ δὲ εἰς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ εἰς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρήχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam *Xerxes* eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus facien- dis praebere tenebantur, alii com meatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa *Athon* sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime prae-

και μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὤρμεον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι,
 ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς· διά- 5
 δοχοι δ' ἐφοίτων. ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάκης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρτα-
 χαΐης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειραν τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaeus Artaci, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτω, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλάς
οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων
ἄρμητο ποιεῖν, εἰςὶ αὖτε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον,
Θύσσοις, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθων
νέμονται. Ὠρουσσὸν δὲ ὧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς
ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν,
κατώτατα ἐστεῶντες, ὦρουσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδουσαν
5 τὸν αἰεὶ ἐξορουσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατ' ἑπείθε ἐστεῶσι
ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροις, ἕως ἀπί-
κοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
ρήγνυμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον
10 παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continentis oppidis insulana facere adgressus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon, Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos* frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo. Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem ductâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum, ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fodiebant, alii vero effossam terram continuo aliis tradebant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam egerant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeterquam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσαν, τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει 15 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνήγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἣν σφι ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρῆτῆριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς 24 ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης ἕνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γὰρ, μηδὲν πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τμη- 5

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operibus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portionem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant, ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fossam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere, constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa haberet. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam ostentare: et monumentum relinquere sui. Nam, quum nullo labore per isthmum transduci naves potuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ριας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
 τοις, τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν
 Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
 μὲν νυν οὕτω ἐποίηε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοῖνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
 5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἢ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑπο-
 ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμενος δὲ
 τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον
 εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκᾶσι τε καὶ πορθημίοισι
 ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
 10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
 Τυρόδιζαν τὴν Περινθίαν, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
 tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
 cendu fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
 dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
 menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
 partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
 ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
 fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
 ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
 moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
 idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
 ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
 alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
 Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graeco)
 devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἦίονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ εἰς Μακεδονίην διαταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλεγεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο εἰς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- 10 τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνόμα τυγχάνει εἶν Καταρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerxe iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerxe erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam trajecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae-nas* pervēnit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέματα, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27 ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατὸν πᾶσαν ξεινίῳσι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ἐέρξαι· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶπετο 5 Ἐέρξης Περσέων τοὺς παρόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὃς τοι „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδώρῃσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνδρῶν 10 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.) In hac urbe exspectans Xerxem consederat *Pythius*, Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et universum eius exercitum magnificis epulis excepit, pecuniasque pollicitus est quas in bellum esset collaturus. Qui ubi pecunias obtulit, quaesivit *Xerxes* ex praesentibus Persis, *quisnam hominum esset Pythius, et quantas possideret divitias, qui ista offerret?* Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex, qui patri tuo Dario auream platanum aureamque vitem dono dedit: estque post te nunc hominum, quos novimus, omnium princeps divitiis.* (28.)

δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
 το Πύθιον ὅκοσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέ-
 „ναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἄτρε- 5
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 „μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὐ-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρά-
 29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, Rex, inquit, *non te celabo, nec excusa-*
tionē utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, accurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque initā, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicā egressus*
sum terrā, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωυτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιαδέων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμεῦ πεπληρω-
 15 „μένη. κέντησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσας, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

*reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo
 exhibere; nec qui meum in conspectum veniens,
 sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas
 offerret. Tu vero magnifice exercitum meum exce-
 pisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo
 vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum ho-
 spitum numero te repono, et quadringentas sta-
 terum myriades de meo tibi complebo, septem mil-
 lia dono dans, ne tibi ad complendas quadringen-
 tas myriadas septem millia desint, sed solida at-
 que integra ista tibi summa a me conficiatur.
 Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito
 semper talem te virum praestare: quod ubi fece-
 ris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.*

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

- αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλσος γίνονται,
 ἀπῆκετο εἰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται. 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόι καὶ οὗτος εἰς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σέων ὀρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπῆκετο εἰς Κυδράρα πόλιν· ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερούσης, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, *Colossas* pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua *Lycus* amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in *Maeandrum*
 et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Maeandrum fluvium traicere, et Callatebium prae-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

325, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν, εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπῖκετο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέ- 32
 πέμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνά βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 5 πέμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδωσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἐδόκεε τότε δέισαντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὰ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρσκευάζετο ὡς ἐλὼν εἰς Ἀβυδον.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de caussa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσποντῳ, Σηστοῦ τε πόλις μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδου καταπτόν· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολὺ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃ λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχόν, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιδασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱόν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινόμενος γυναι-
 34 κας, ἀβέμιστα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκείμετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαντόν. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat.

(34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὼν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δαινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γαῖς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδῶν ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε
 5 στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὧν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρα τέ καὶ αἰτάσθαι. „ὦ πικρὸν
 „ ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „ σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παβόν. καὶ βασιλεὺς
 „ μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἦν τε σύ γε βούλη, ἦν τε
 10 „ μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει,
 „ ὡς εἶντι δολερῶν τε καὶ αἰλμυρῶν ποταμῶν.“ Τὴν τε δὲ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεῶτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσποντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 Φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίουν τοῖσι προσεκέετο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Helle-sponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam mis- sisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Im- peravit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba: *O amara aqua! domi- nus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriā adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso sal- soque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iun- gendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec qui- dem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-

αὕτη ἡ ἀχαρίς τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσε- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσθωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὗρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόΦαυσιν κατέλιπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. *An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-*
iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
abest vulgo edd. et mssis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive ad*
traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellespontii cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudantium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

527, 16.

- ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἑκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόντος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεζεύγνυσαν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, Φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare posset, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis, intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt rudentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo, quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Crassities quidem et species utriusque generis eadem erat; sed pro ratione multo firmiores erant linei rudentes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali latitudine cum ponte, super intentos rudentes ordine disposuerunt: atque ita continua serie dispositos denovo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis terram superne ingessere: denique, probe constipatâ terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑπο-
ζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώ-
ρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμ-
πληται τὰ στομάτα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώ-
ρυξ παντελέως πεποιημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χειμερί- 5
σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν
Σαρδίων ὠρμάτο ἐλῶν εἰς Ἀβυδὸν. Ὠρμημένῳ δὲ οἱ ὁ
ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἑδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ'
ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίας τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης
τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ 10
ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θελοὶ προ-
φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἐλλῆσι προδει-
κνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν.“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consterna-
rentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et
quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est
et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres
iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia
compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere
instructus exercitus *Sardibus* instituit *Abydum* pro-
ficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum
sol suā in coelo sede relictā *evanuit*, nullis nubibus
obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio
die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque *Xer-
xes*, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis
quid significaret id prodigium. Responderunt Magi,
Graecis significare Deum extinctionem urbium;

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς εἶν ἐποίεετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε
 τάδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες εἶντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἦκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

*dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confusus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors obtingit ut tecum in bellum adversus Graeciam profisciscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
 vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-*

„τήϊς, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „ χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγου ἅμα 15
 „ σεαυτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσεις ὀπίσω.“

- 39 Κάρατα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „ μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσα-
 „ σθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „ οική αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „ σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ ὅς χορηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „ χορηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὖεργε- 10
 „ σίησι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „ δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

*ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum
 meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc
 tecum: et confectis rebus quas destinasti domum
 redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his ver-
 bis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse
 in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios
 meos et fratres et cognatos et amicos eodem du-
 cam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui
 meus es servus, quem tota cum domo ipsaque uxore
 me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in au-
 ribus hominum habitare animum; qui si bona au-
 dit, voluptate implet corpus; si contraria, indi-
 gnatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia pro-
 misisti, non gloriaberis te regem beneficiis supe-
 rasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-*

529, 77.

„Ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρῶτον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιά τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τούτο, μετὰ ταῦτα διεξῆλθε ὁ 40
 στρατός. Ἠγόντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατός παντοίων ἐθνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
 Προηγύντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis.* Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Rē-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας καὶ
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἶλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πέξῃ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσων. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρεῖοι, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) equi decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisacis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus egressus* est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρατήρων ροιάς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίσῃ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰναμισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἱόντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦε ἀναμίξῃ. Ἐποιέετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καϊκού ὁρμεώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum, erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex Persis selecti: et post equites, peditum decem millia e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis, pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica, et reliquos circumcirca includebant; novies mille vero, qui intra hos erant, argentea mala punica habebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi, qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post decies mille pedites locati erant equitum Persarum decem millia. Tum post equitatum hunc intervallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde reliquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter autem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Κα-
 ρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεῖτο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρ- 5
 ξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοάς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramytteum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque sufficit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

531, 39.

δὲ οἱ μάγοι ταῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησάμε-
 10 νοισι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβυδῶν ὁμοῦρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβυδῶν, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προεπεποιήτο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοί, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὥς ἔζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, εἰηῆτο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θεούμενος δὲ, ἡμέρῃ τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius extruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐναυῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πατήρως, ὅς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευῶν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὧν ἡ Φρασθῆεις Ξέρ-
 ξια δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε,
 „ἑόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se *Xerxes* praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens *Xerxem*,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se*
diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,*
reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens *Artabanus* ait: *Alia hęc etiam miserabi-*
lora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo

„δεῖς οὐτῷ ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κις, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιέουσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς εὐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „ἀμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρώ-
 „πῆς πέρι, εὐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαιρέεαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἂν

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illà fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὅψις μὲν ἢ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέροι, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δείμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ἑόντα πολεμιάτα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιάτα; κότερά τοι ὁ
 πεζὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quaenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosorem? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἀγερσιν ποιῶτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξεις, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶδι, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐχειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός 'σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκί ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίεαι. οὐκὼν δὲ ἐόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίαν, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκί ὠνθρωποι τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniiicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῇ δὲ πολέμῃ τῇδε τοι κα-
 „τίσται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεταί πολεμιώτερη, ὅσω ἂν προβαίνης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμὴ πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χῶμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἄρτα-
 „βανε, οἰκώτως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαιρέσαι·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοι ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπесоφερομένῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi ob stare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἥμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χηῆμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφαλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ἔοντα, ὅπως χηῆ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν, ὡς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλᾳ ἐθέλει. Ὅραῖς 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (α)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γερόμενοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χηῆ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χηῆ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus egressus* est Xerxes: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιᾶς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔόντες, ἀργυρέας ροιᾶς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιᾶς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμῖξ. Ἐποιέετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κων καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καϊκού ὁρμεώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος εἰς Κα-
 ρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεῖετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν εἰς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε εἰς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταὶ τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὅς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρ-
 διῶν ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρ- 5
 ξης, εἰς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔβυσσε βοῦς χιλίας· χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramyttum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

531, 39.

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησάμε-
 10 νοισι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργαν
 'Ροίτειον πόλιν καὶ 'Οφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 'Αβύδω ὁμοιρὸς ἐστὶ ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν 'Αβύδω, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρῃ λίθου λευκοῦ
 ἐποίησαν δὲ 'Αβυθῆνοί, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὥς ἔζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, εἰηῆτο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θεύμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν
 αἰμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ αἰμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τηϊ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius extruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευῶν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃς Φρασθῆις Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικεῖναι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „εὐόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se *Xerxes* praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens *Xerxem*,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se*
diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,*
reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens *Artabanus* ait: *Alia hęc etiam miserabi-*
lora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo

- „δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κισ, καὶ οὐκ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρώ-
 „πῆς πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαιρέεαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρῆγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχες αὖ

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔω̃ν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανῆσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέροι, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δείμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ἔοντα πολεμιάτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιάτατα; κότερά τοι ὁ
 πῆζός μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, cum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quaenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosorem? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιῶτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξεις, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεσθαι. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶς, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐχειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός 'σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομῖσαι. οὐκ ἂν δὴ ἐόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίαν, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκ ὠνθρωποι τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniiicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέαν. γῇ δὲ πολεμῇ τῇδε τοι κα-
 „τίσται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρῃ, ὅσῳ ἂν προβαίνης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμὴ πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γνωμένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρῶδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χροῖμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαιρέεαι·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοι ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισηφερομένῳ
 „πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

- „οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρηῖμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ἔοντα, ὅπως χρηῖ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν, ὥς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅραῖς 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (α)
 „εἰ τοίνυν ἐκείνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γερόμενοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους ἔχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρηῖ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρηῖ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissum, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σφεα προηγάγοντο.
 „μεγάλα γὰρ πρῆγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „καταϊρέεσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην
 „τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῶ ἔντυχόντες οὐδαμῶθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 „ἀρρωδέειν οὐδὲν ἔας πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβου-
 „λίην ἔνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 lium, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quamcumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

- 5 „γμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθερούντας. ἀδικώτατοι
 „μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάται δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλήσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβαν, τῶν ἀπεφθόναο

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνώμεων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας Φοβέαι μὴ μεταβάλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιῆσειν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο Φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μύνω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.“

53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σοῦ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-

Iones a nobis deficiant: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militaverunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χοήζων, συνέλεξα, ἄν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσησι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδ' ἐνέκεα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδεῖσθαι ἀνίσχοντα, θυμὴμάτα τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνη-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
promti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανετέλλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δων ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος
 δέ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χροῦ- 10
 σεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακοῖναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τέων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiâ ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, *Αἰγαίο*

5 **Θεραπήη.** ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
 ἔστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
 στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι.
 τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵππόται, καὶ οἱ τὰς
 λόγχας κάτω τρέποντες· ἔστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱοί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱόν· ἐπὶ
 δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππό-
 ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατός· καὶ
 αἱ νῆες ἅμα ἀνέγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἥδη δὲ ἤκουσα
 καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηῆτο τὸν στρατὸν
 ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
 ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξῃ ἥδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
 lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
 ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
 ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
 primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
 versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
 cri, et sacer currus: tum ipse Xerxes cum hastatis
 et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
 exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
 ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
 mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
 Europam Xerxes traiecerat, spectavit exercitum sub
 flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
 ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullā in-
 terpositā morā. Ibi tunc, quum iam transiisset Xer-

216. HERODOTI HISTOR. VII.

τος τὸν Ἑλλησπόντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον. „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὖνομα αὐτῇ
 „Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ
 „τουτέων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.“ 10

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον εἶν' ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλαῖν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἔξειν
 ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 εἶντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑωυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cir-
 cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupiter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Graeciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingredientibus, ingens oblatum est *prodigium*, cuius rationem nullam Xerxes habuit, quamvis facilis fuisset eius interpretatio: equa enim leporem peperit. Facile autem erat illud in hanc partem interpretari, *Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versaretur, *prodigium* obtigerat: mulus enim mulum pe-

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύν-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 οὐδένα παιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δὲ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκὼμίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήστων τοῦ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἀκρῆς τὴν ἀπίξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προεί-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατός
 πρὸς ἧῳ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιεῖτο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλῆς τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonium* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυ- 15
 μίην ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέραν, Αἰνὴν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξίων, ἐς ὃ ἀπίκητο ἐς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηάκης αἰγιαλὸς τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆιον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος
 εἶναι ἐπιτήδεις ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν· καὶ ἐποίηε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρ-
 10 ξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν·
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμβοθηκικῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώ-

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecto fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 itēr, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 plicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νη τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρριον, ἀκρὴ ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποίηετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον·
 περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ἑμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συνάξαντες. *Rectius συννάξαντες scribetur.*

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad litus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadum. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo extruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντα τούτα τῷ τρόπῳ ἐξηθρήμηναν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνηα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἔσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πέλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιβῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρῆς ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, 5 γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστους δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. Ἐκα- 10 λέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πέλους ἀπαγέας alii pileos non erectos intelligunt : alii εὐπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρακας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant : circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem : circa crura, braccas : pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant phaetras : hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine : praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περὶοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεύς, ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔβητο Πέρσην. τούτου δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κη-
 Φεύς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπαυρυμίνην ἔσχον.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντα· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀριοὶ· ἀπν-
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων εἰς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
 τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε

tacē. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem
 cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

Ἀνάφης ὁ Ὀτάνω. Ὑρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλῶνες ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπῆγγον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινίους θά-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφῶν Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχά-
 τατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμυνα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχείας. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὄξυ

filius. *Hyrcaniorum* cultus nihil a Persarum cultu differebat: praefuit autem his Megapanus, qui postero tempore Babyloniae fuit praefectus. (63.) *Assyrii* militantes, in capite gestabant galeas aeneas, barbarico quodam modo nec ad describendum facili plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes habebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas ferreis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis *Syrii* vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit, Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arundine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens, in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπὸ γυνάκας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 διδύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρης εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδιδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἷστους κα-
 λαμίνοισι ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἴνδοι· προσετιτάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρνα-
 ζάβη τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ πᾶν Βακτρίοι.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βακτρίοι, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Saca-
 rum dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnaza-
 thres, Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactrii habe-
 bant. Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmi*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

τα. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταιίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικίων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδιεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάρμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαρμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμαῖς Μη-
 δικαῖς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χῶρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σισρομίτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaei filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) *Caspīi* penulas induti (*sisyrnas* vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. *Sarangae* pictis ornati vestibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. *Pactyes* sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatri filius. (68.) *Utii* et *Myci* et *Paricanii* eodem modo, quo *Pactyes*, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπέζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένους, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους οἷστους μικρούς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶν λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμας εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶν ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 τυστῶννης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
 τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσέην σφρηγίδατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Arabes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro humero arcus praelongos gestabant, qui in utramque intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leonumque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha habebant praelongos, quatuor non minus cubitorum; tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla insculpunt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatidis acuminato praefixas in lanceae modum: habuere vero etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegyptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Artystonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum maxime amaverat, effigiemque eius auream faciendam
Herod. T. III. P. I. P

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διῆνοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετέταχато
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροις, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ’
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὥσιν ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοΦὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ὠτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ αὐτ’ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτήν ἤϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοις δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientales* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. Orientales enim Aethiopes rectos ha-
 bent capillos, Libyci vero crispas maxime omnium
 hominum. Asiatici hi Aethiopes pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 duti incedebant, iaculis utentes adustis. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagon*es mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματινηῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γαβρύης ὁ Δα-
 ρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτῳ τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπήιοι ἐόντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiā adscendent. *Ligyes* et *Matieni* et *Ma-
 riandyni* et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagones, instructi militabant. *Syri* autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem *Pa-
 phlagonum* et *Matienorum*, *Dotus* fuit, *Megasidri*
filius; *Maryandinorum* vero et *Ligyum* et *Syrorum*,
Gobryas, *Darii filius* et *Aristonae*. (73.) *Phryges*
 similiter atque *Paphlagones* erant armati, exiguā dif-
 ferentiā. Hic populus, ut *Macedones* adfirmant, quam-
 diu in *Europa* cum *Macedonibus* habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in *Asiam* transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

ὄνομα μετέβαλον εἰς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περ
 Φρύγες ἐσεσάχατο, ἰόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηῖονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ ὄνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ’
 Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυστῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος, ὃς εἰς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλαπекέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιβῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ ἐγ- 5

Phrygium coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicæ
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. Lydis
 Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
ἐκλήθησαν Βιδυνοί· τὸ δὲ πρῶτον ἐκαλέοντο, ὡς αὐ-
τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξα-
ναστῆναι δὲ Φασι ἐξ ἡβέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρ-
ταβάνου. ἀσπίδας δὲ αἰμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76
καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὧτά
τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
5 Φοί· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατεδίχματο. ἐν
τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστὶ χρηστήριον. Καβη- 77
λέες δὲ οἱ Μηϊόνες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν
Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ κατὰ τὴν Κιλικίαν

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-
selingii coniectura supplevimus.* 1. 2. λυκοεργέας. *Alii λυ-
κοεργίας, Lycii operis.*

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
[*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
corio, et bina quisque venabula lupis interficien-
dis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas,
et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
cristas; tibias fasciis purpureis habebant involutas.
Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maeones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημαίνω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμᾶς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεπορημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμᾶς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσον ἄρχοντες οἷδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμνος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Moschi* armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* lignas

κεφαλῇσι κράνα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμι-
 5 κράς, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ἐπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Ταῖς δὲ νησιωτικαῖς ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἑν- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχιστάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πέζον. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι ὅπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
 breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
 dux fuit Pharandates, Theaspis filius. *Alarodii* et
Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
 fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
 mis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his prae-
 fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec
 anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
 quidem pedibus, militabant. Et pedestribus his co-
 piis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

ρίθμησαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
 ριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
 οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάν-
 τορες· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεσθαι, ἀρχοντες.

- 82 Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριταν-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
 νεω· (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
 δὲ ἐγένοντο ἀνεψιοί·) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
 83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
 riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
 chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
 archae. Iam singulorum agminum populorumque
 alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
 imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
 ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
 erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechmes*,
Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
 bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, *Ota-*
nis filius; (duo hi, Darii ex fratribus nepotes, Xerxis
 consobrini;) et *Masistes*, Darii et *Atossae* filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
 pedestri exercitui praeerant, exceptis decem millibus.
 His enim selectis decem millibus Persarum *Hydan-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ἰθάρεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὔτοι
5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
τῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίητο· καὶ ἐγίνοντο
οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμος
δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
κὰς, καὶ θερραπήνῃν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι
τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεί- 84
χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae *Immortales*, hac de caussa: quando ex illo-
rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
meatus vehebant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
non omnes *equitatum* contulcre, sed hi soli. *Persae*,
eodem modo armati atque pedites ipsorum,
nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξύ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ
 σειρήσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτησι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε·
 ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοις, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας. ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν 10
 τε ἵππου, ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. ταυτέων μὲν αὖ-
 86 τῇ ἡ μάχῃ καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίςσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congregiuntur, proiiciunt funes, quorum in extremi-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

545, 16.

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλῃτας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖς
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ·
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτῶς Κά-
 σπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μούνα ἵππευσιν. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, παρέξ τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετε-
 5 τάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτι ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπειροι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et missi
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque peditum; habebant autem et equos sellarios et currus: iuncti autem currus erant partim equis, partim asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equitum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Libyes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu atque pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricaniorum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a peditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi ergo soli populi equitatum contulerant. Numerus vero equitum octoginta millium fuit, exceptis camelis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ Φοβέαιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίθης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέαντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεβέλητον. ἐλαύ-
 νοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων, ἐφοβήθη τε καὶ σταὺς ὀρθὸς
 ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἤμαε,
 καὶ ἐς Φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχαὸς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatus praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomuit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 pracciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κόσται καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε. Φοῖνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τρηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 αἰγχοτάτῳ πεποισιμένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοῖνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ Θαλάσσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκεῖουσιν τὰ παρὰ
 10 θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νέας παρείχοντο, διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλεῦτα, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas prae buerant hi populi. *Phoenices*, cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum scuta habebant quorum orae ferro non erant munitae, et iacula. Phoenices hi, ut aiunt ipsi, olim ad *mare Rubrum* habitaverant: illinc transgressi, nunc *Syriae* oram maritimam incolunt. *Syriae* autem hic tractus omnis, usque ad *Aegyptum*, *Palaestina* vocatur. *Aegyptii* naves prae buerant ducentas. Hi plexas gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro erant munitae, hastas ad navalem pugnam comparatas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum armatura erat. (90.) *Cyprii* naves prae buerant cen-

- 90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἰσκευασμένοι ᾧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες. Ταυτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνῶν· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι 5
- 91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισηϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρησι 5 πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκάλοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιθῶνας. κιτάριας corrigunt nonnulli, capitis tegumentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [*sive* cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) *Cilices* centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ensem Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerunt. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντὸ νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔοντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ εἴστοιους καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πέλους
 πτεροῖσι περιστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνι-
 καὶ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περ Ἑλλήνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posterii illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) *Lycii*
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falcibus
 armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termilae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρώτοις τῶν λόγων εἶρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Εὐϋθον ἀπικέσθαι
 ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιάλεες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐϋθου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὠπλι-
 σμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅτε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυα-
 δεκαπόλιες Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολεές δὲ, ἐξήκον-
 τα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνῶσι γὰρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponnēso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta praebuerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύ-
λακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόν-
10 του στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευα-
σμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἴωνων καὶ Δω-
ριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευσεν δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτέων δὲ ἀρίστα πλεούσας πα-
ρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τού-
τοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν περὶ τὴν τεταγμένοισι αὐ-
5 τέων, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγώ,
οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ πα-
ραμύνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἔσαν οἱ
ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ἴσαι περ πόλεις, τοσοῦ-
τοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis
huius socii naves contulerant centum, eodem modo
instructi ac Graeci. Sunt autem hī Ionum et Dorien-
sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugna-
tores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem
navium numero optime vehebantur, has praebue-
rant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Sin-
gulorum autem populorum copiis navalibus, perinde
atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus:
quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit
ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique
populo duces erant memoratu digni: et, quot in
quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se-
quebantur hi autem non ut duces vere nominati aut
praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκouroi, καὶ ἵππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννης Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαιὸς τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνηται ταξιαρχίων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος·
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσάμενης, γυναικὸς ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρείης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εὐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσεῶν τε καὶ Κῶων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli. Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
Artemisia fuit, pater *Lygdamis*; paternum genus ex
Halicarnasso, maternum ex *Creta*. Imperavit illa *Ha-*
licarnassensibus, *Cois*, *Nisyriis*, et *Calydniis*: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων,
πέντε εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
εἰς Δωρικόν· Ἀλικαρνησσοῦ μὲν, Τροικηνίου· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρα-
τὸς εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίβμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς,
ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἐξ ἑσχάτων ἐς ἑσχάτα ἀπίκητο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν
νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίβμησέ τε. ἡρίβμήθη τε ed. Schaeß. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβαῖς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ
 σκηπῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνε-
 κώχουν, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετω-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες ταῖς ἐπιβάταις ὡς ἐς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρῶν πλέων ἐθηῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.
 Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοί
 „ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, *Xerxes* navi egressus,
Demaratum vocari iussit, *Aristonis* filium, expeditionis
 adversus *Graeciam* socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθνεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομένεουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὥς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ
 „ἄξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομῆναι, μὴ ἔόντες ἄρ-
 „θμιοί. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ,
 „ὑπολαβὼν ἔφη· „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθῆνῃ χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δὲ μιν ἀληθῆνῃ χρῆσασθαι
 ἐκέλευε, φάς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρχτος, ἔλεγε τάδε· „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθῆνῃ διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubēs, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

550, 94.

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἡ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντα Ἑλληνας τοὺς περὶ
 „κεῖνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως
 „κατὰ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἔόντες ταῦτα ποιεῖν οἶαί
 „τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἦν τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentiant. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγεαι ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῆδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, σὸ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεεις, σέ γε τὸν κείων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάλα το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμέ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσούτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδῶ παντὶ τῷ 15
 „οἰκῷ. κῶς ἂν δυναίετο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

- „πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοιάτ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι εἰς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνείμενοι δὲ εἰς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιοίειν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσαυσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaeff. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυηρέεις.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρετος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ Φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἱστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίσταται, οἱ με
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἅπολιν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίην Φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non detrectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris. (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio noveram, vera me dicentem non dicturum grata tibi: sed, quoniam me coëgisti verissima eloqui, dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et muneribus paternis spoliatum, domo atque patria pepulerint: quem tuus pater benigne exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile non est, hominem sanae mentis exploratam respuere benevolentiam, sed eam potius quam maxime complecti. Ego vero neque cum decem simul viris posse me dimicare praedico, nec cum duobus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno quidem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

„ ἂν μονομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη, ἢ μέγας τις ὁ
 „ ἔποτρύνων ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδίστα ἐνὶ του-
 15 „ τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιος
 „ εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „ μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἄρι-
 „ στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 „ τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „ τὸν ὑποδευμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκείνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ τῶντὸ
 „ αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „ χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατεῖν ἢ ἀπόλ-
 „ λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυηρέειν,
 25 „ τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεῖς
 „ ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

*gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admo-
 dum cum uno ex his viris congregederet, quorum
 unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
 Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
 pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
 vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
 liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
 praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
 num multo magis timent, quam te tui. Faciunt
 certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
 rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
 fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
 bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
 cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
 dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
 coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
 Rex, sententia!*

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα αἰμείψατο· Ξέρξης δὲ εἰς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ εἰς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή- 5
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα-
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι 5
 ἐκγόνοισι. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullâ irâ est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut *Darius* praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros Mascamis persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἱ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τῷτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
 δὲ ἐξαυρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μῦνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ρεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
 λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
 παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι εἰς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐβέλησε, μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι βασιλείᾳ,
 10 ἀλλὰ διεκαρτέρεε εἰς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus *Boges* fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐὼν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε εἰς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος εἰς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15
σας δὲ ταῦτα, ἑαυτὸν ἐπέβαλε εἰς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδή-
λωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βα-
σιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, 5
καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thes-saliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a *Megabazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-thracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρί-
 10 μη. διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῃ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριάντικῃ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιοτάτῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβάς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλιν
 Ἑλληνίδας τάςδε παραμείβετο, Μαραώνιαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρά. ταύτας τε δὴ παρέξῃε, καὶ κατὰ ταύτας δέ,
 5 λίμνας ὀνομασθὰς τάςδε· Μαραωνίης μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρυμῆς κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυῆς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρά, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐσῴ-
 σαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfluit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non sufficit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ρέοντα εἰς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρεξήϊε. Ἐθνεα δὲ Θρηάκων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποίετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρείων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευῖσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Pacti, Cicones, Bistones,
 Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ὄντες ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
αἰκέουσὶ τε γὰρ οὔρεα ὑψηλὰ, ἰδῆσὶ τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰς τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον
τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὔρεων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλωτέρων. Παραμεψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεύτερα τουτέων παραμεΐβετο τείχεα τὰ Πιέρων·
τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίεετο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὔρος ἀπέσγων, εὐὸν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδομαντοί, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeß. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oratula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 **Λίστα Σάπραι.** Ὑπερικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορέᾳ ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπлас πα-
 ρεξιῶν, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκατο ἐπὶ ποταμὸν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λῖς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ
 114 **Μάγοι** ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἑννέα Ὀδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εἰρόντες
 ἐξευγμένον. Ἑννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλεῖσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατέρυσσον.

Postquam per populos a septentrione Pangaci habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
 Angiten pertinet, qui in Strymonem influit; versus
 meridiem vero ad ipsum Strymonem, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
rem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξῳ γυναῖκα, πυθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλός, ἐν τῷ οἰκη-
μένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ
ἡ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτὴ. ἐνθεῦτεν δὲ,
5 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλέος πεδίου καλειομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκητο εἰς Ἀκανθὸν ἅμα
ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos est, vivos defodere. Nam et Amestrin, Xerxis uxorem, audio, aetate propectam, bis septem Persarum illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae supra est, Bisaltia vocatur. Inde sinum, cui Neptuni templum imminet, a sinistra habens, postquam per Syleum qui vocatur campum transiit, et Stagirum praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; singulos horum populorum et eorum qui circa Pangaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- νησὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἑπόμενους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασέ, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπεύρουσι, σέβονται τε μέγας τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα εἰς τὴν Ἀκανθὸν ἀπὶκετο, ξεινὴν τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας εἰς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἔοντος Ξέρξεω, συνήνεκε ὑπὸ νοῦσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
 στεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάβει τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆϊων ἀπέ- 5
 λπε τέσσερας δακτύλους· Φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero supra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc, qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum, cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Artachaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi vir, genere Achaemenides, staturâ inter Persas cunctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis brevior quinque cubitis, idemque omnium hominum vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀртаχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὐνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποιέετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίαν
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν
 αἰστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumultu humum adgressit. Huic Artachaei ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, *Xerxis* exercitum hospitio et coenâ excepissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in*
coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
πόλεσι οἱ ἄσποι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες
ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευ-
ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύ- 10
ρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίθεσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς Φορβὴν μόννα τασ-
σόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκαιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε 15
πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκειτο Ξέρ-
ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δεῖπνου
γίνοιτο ἄρῃ, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
erat, farinam et polentam multos per menses confi-
ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
quae mansio esset ipsi Xerxi: reliquus exercitus sub
dio agebat. Ubi coenae aderat hora, hi qui hospites
recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτew, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέ-
 τερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτερομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροισχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δειπνῷ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπίοντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commodè dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι. Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπέτελεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νῆας. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ᾧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δαυάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτῶν ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδονίος τε καὶ Μασί- 5 στης. ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαλιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι *malim.*

quam gravissime afflicti, tamen executi sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico Thermam, quae Thermaeo sinui imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendariam esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Τέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς
 ὁ Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεα τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικός στρατός, ὡς ἀπείβη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέ-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἀθῶ γενομένην, δέχου-
 σαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα τε πόλις καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτέων τῶν πόλιν στρατὴν παρέλαβε, ἐπλεε ἀπιέ-
 μενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
 τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
 πόλεις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὴν παρελάμβανε, Το-
 10 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀlynθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιθωνία καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κός στρατός ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπίμενος. *Alii ἀπικόμενος.*

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smer-
 domene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exerci-
 tus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam
 navigavit, quae per Athon montem in eum sinum
 perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum,
 et Pilorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his
 quoque oppidis militum manu, in Thermaeum si-
 num navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus,
 Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce
 civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam,
 Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et mi-
 lites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est.
 (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus
 Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 εχέων πόλιων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουμεουσέων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι ταδε, Λίπαξος,
 Κάμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴ-
 νεια. ἡ δὲ τούτέων χώρα, Κροσσαιή ἐτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτὸν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Cam-
 psia, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην; ἐπὶ
20 τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν ὃς οὐρίζει χάρην τὴν Μυγδονίην τε
καὶ Βοττιαίδαν, τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στενὸν
χωρίον πόλις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
ταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν του-
τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
5 μεσόγαιαν τάμναν τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρ-
μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
στανικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχιδῶρον, ὃς ἐκ Κρησταναιῶν
ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ
τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, 125
λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοισι. κα-
ταφοιτούντες γὰρ οἱλέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

Thermam, et *Sindum* et *Chalestram* oppidum, ad
Axium fluvium; qui *Mygdoniam* a *Bottiaeide* dister-
minat, cuius in regionis arcto ad mare spatio oppida
sunt *Ichnae* et *Pella*.

(124.) *Classis* igitur ibi circa *Axium* fluvium et
Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
statione mansit, regem exspectans. *Xerxes* vero et
terrestris exercitus, ex *Acantho* profectus, per me-
diterranea carpsit viam, *Thermam* tendens. Fecit au-
tem iter per *Paeonicam* terram et per *Crestonicam*
ad fluvium *Echedorum*, qui e *Crestonaeis* initio sum-
to per *Mygdoniam* fluit, et iuxta paludem, quae est
supra *Axium*, in sinum illum aquas suas infundit.
(125.) Hac dum iter fecit *Xerxes*, in camelos impe-
dimenta portantes impetum fecere *leones*. Hi enim

τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἀπτόντο οὔτε ὑπο-
 ξυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραίῳζον 5
 μύνας. θαμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὃ τι κατὲ ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένων τοὺς λέοντας, τῇσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπάπεσαν θη-
 126 ρίον, μὴτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὃ τε δι' Ἀβδηρῶν ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὃ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶσι πάσης τῆς ἐμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπίνετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid causae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Ther-*

560, 29.

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπέδευόμενος τὴν πα-
 ρὰ Θάλασσαν χώραν τοσηνδεῖ ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδiew τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαϊίδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸν ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τεσ. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις
 οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωνάης ῥέων Ἐχιδώρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησθαι
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ἐρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ Θεσσα- 128
 λικὰ, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλαί τε
 ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στει-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτη ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiacam
a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens,
ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum
destituit.

(128.) *Xerxes* vero ex *Therma* prospectans *Thes-*
salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνω ὁδὸν ἔμελλε εἰλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατ' ὑπερθε
 οἰκημένων, εἰς Πεῤῥαιβούς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίηε ταῦτα. ἰσβαῖς εἰς Σιδωνίην νέα, εἰς τὴν περ 10
 εἰσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπῆκετο, καὶ ἐβηῆσατο
 Εἰρέξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶρε- 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ εἰς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληθισμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλίνει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 conscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penei Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri- ne posset, ut averteretur fluvius et
 aliâ parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est *lacum* olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praeccludunt *Pelius* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπάρχειας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
ρέω ἀνέμου, Οὐλυμπός· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνέμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
10 λων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου,
καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδῖον τούτου
συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
15 νοῦ, ἔκρουν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
ὔδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἑπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα,
ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται
οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
ridiei obversum *Othrys*; et cava terra inter praedi-
ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
in hunc campum influentes, per unam convallem,
eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
exitum aperit aquis; aiunt rivos illos, et praeter

ταμούς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξιπισταμένοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „, τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „, ἀλλ' ἢδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνωται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἢδε αὕτη. ἢδε αὐτὴ ἢ *malim cum vixis doctis*, haec una.

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem accurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

- „Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες, καὶ τὰλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπεῖναι σφῶν ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἐόντες Θεσσαλοὶ, ἔδωσαν ἐωυτοὺς βα-
 σιλεί· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφῆας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἰπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησά-
 μενος, ἀπέπλεε εἰς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nulla enim alia re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immitatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voluerat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquamultos dies in Pieria est
Herod. T. III. P. I.

γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
 μορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπανσα ἡ στρατιὴ εἰς Περρραιβούς.
 Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
 γῆς αἵτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
 132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε,
 Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περρραιβοὶ, Λοκροὶ,
 Μάγνητες, Μηλῖες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
 βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
 Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
 οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε
 εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφας αὐτοὺς Ἕλλη-
 „νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
 „τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia
 pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in
 Perrhaebos transirent. Interim praecones per Grae-
 ciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii
 vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.)
 Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali,
 Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Ma-
 lienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti,
 exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos
 Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt,
 foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec
 erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese*
tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis
bene habentibus, hos Delphico deo esse deciman-
dos. Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos
 initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

δὲ Ἀθηνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἰτήσιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ ταυτέων φέρειν παρὰ βασι-
 λέα. ταυτέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Εἰρέξης τοὺς αἰτή-
 στοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
 κήρυκας συνήνεκε ἀνθελήτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
 τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
 θυβίου ἱόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
 5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆσαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
 Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
 aquam capere regi adferendam. Hanc ob causam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Spartae *Talthybii* fa-
 num; et supersunt ibi posterii *Talthybii*, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τήτησι καλλιεῖσθαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεώμενων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιουμένων, εἴ τις βού- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιάται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνή-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποινήν τισαι
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιάται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τὰδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεια.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concique po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [*sive, nobili loco nati,*] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Sparta occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorundem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

5 παραβαλαστίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὅς σφεας,
 ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δέ, εἶρετο λέγων τά-
 δε „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „ λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ δρας ἀγαθούς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδοξασθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „ εἶναι ἀγαθοὶ, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἀρχοὶ γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τὰδε
 „ Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος ἔων. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεται,
 „ ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθη, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ'
 „ εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; 'qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respuitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

136 „βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 20 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦτα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὄψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ-
 5 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε-
 Φαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπον προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμ-
 10 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο-
 „λομένων κηρύκων, πόσῃν ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοίως εἶσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-

*modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eâ causâ venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praecönibus Spar-
 lae occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecönes, iura hominibus omnibus sancta vio-*

- 15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσιν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυ- 137
 βίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίαν καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἶλε αἰλιέας τοὺς ἐκ Τίρυν-
 θος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρῶν.*

*lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id
 non admissurum; neque illos vicissim interficiendo
 culpâ liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ra-
 tione istâ a Lacedaemoniis initâ, pacata in praesens
 tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint
 Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit
 illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesio-
 rum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique
 divinitus accidissee mihi videtur. Nam, ut in legatos
 ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam
 exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero
 in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius
 caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis
 filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pesca-*

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλυσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων καὶ Ἀριστεῆας ὁ Ἀδεϊμάντου, Κορίν- 20 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Hellepontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristetas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

- καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβαρίου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δέματι
 μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν εὐσεῶν ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
 διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίφθορον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἔμως δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδΗΣαντες τὸν ἐπίον-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἥ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βα-
 σιλεῖ. εἰ τοῖνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡντιούτο Ξέρ-
 ξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιαύδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολ-
 10 λοὶ τειχεῶν κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
 se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἀνὶ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ
 πόλιν ἀλισκαμένῳ ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνάθησαν· μουνωθέντες δὲ ἀν, καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἀν 15
 ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ, ὁρέωντες ἀν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογῇ ἀν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα·
 καὶ οὕτω ἀν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σῃ. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἀν ἦν, 20
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δέ, Ἀθη-
 ναίους ἀν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἀν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. τὰ ληθείς corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, generose erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quaenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψιν ἔμελλε. ἐλόμενοι
25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνι-
κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
μενοι οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερά, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
φῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, 140
χρηστηριάζεσθαι ἔσαν ἐτόιμι. καὶ σφί ποιήσασι περὶ τὸ
ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
το, χαρᾷ ἡ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τὰδε·
5 Ὡς μέλεοι, τί κάθησθε; λιπῶν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valch.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
essent ingressi consedissentque, hoc eis Pythia, cui
nomen erat Aristonica, oraculum ediderat;

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
rarum,*

- δάματα καὶ πόλιος τροχαιοδέος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
 πῦρ τε καὶ ὄξος Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
 πολλὰ δὲ καὶ ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 οἳ που ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
 δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδ' ὃν κακότητος ἀνάγκας. 15
 Ἄλλ' ἴτον ἐξ αὐτόιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.
 141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.

Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium prae-nuncius
malorum.

Sed excedite hoc penetrali, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
 τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
 βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δοκιμὸς ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
 5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὐτῖς ἐλ-
 θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειδομένοισι
 δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „Ωναξ, χρῆ-
 „σον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
 „ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἀπι-
 10 „μεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ'
 „αὖ καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
 τῖς χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.

15 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτῖς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

CXLI. 15. πελάσσας. For. πιδήσσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calami-
 tatem prorsus abiecissent animum, Timon Andrōbuli
 filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
 consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
 et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
 quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apo-*
llo! melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-
plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
ex hoc penetrali non discedimus, sed hic māne-
bimus usque dum vitā excedamus: haec ubi dixe-
 runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
 modi:

*Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
 multis illum verbis precata prudentique consilio.
 Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
 instar firmum:*

Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρώωνος ζαθέιο,
τείχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύσπα Ζεὺς
μοῦνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.

Μηδὲ σύ γ' ἵππασύνῃ τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κέντιός ἔσση.

Ὡ θεῇ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σύ τέκνα γυναικῶν,
ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἣ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
ἐδόκει εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον εἰς

Quando alia omnia capientur, quae intra Cecropis fines

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque viderentur quam prius editum oraculum, scripto haec consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζη-
 5 μένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἰδοῦ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν Φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν
 δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·

ᾧ Ω θεῖη Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 15 ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἥ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεια συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *lignum*
 illum *murum* coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aieban, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum.

sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *lignum murum*. Nam inter-

νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα
 δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν,
 τῷ ὄνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτως μιν 5
 „δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμὶς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεΐη Σαλαμὶς· εἶπερ
 „γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἐόντως. ἐόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo miti
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔοντος τοῦ ξυλίνου τεί-
χεος. Ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίσειν. Ἐτέρη 144.
τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρί-
στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
5 ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων τῶν
χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
suerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quaer-
erent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
ex metallis a Lauro redierant, in eoque res esset, ut
ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
lum, ut aiebat, cum Aegimetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I.

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς,
 ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
 νέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ
 ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
 ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποικηθεῖσαι ὑπῆρ-
 χον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξέ τε σφι,
 μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
 λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ
 θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ
 μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγγέγονε.

145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτ' ὅτε τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι
 λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐ-
 τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athe-
 nienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad
 quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non
 sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in
 promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante com-
 paratas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas
 aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi re-
 sponsum habita deliberatione decreverunt, deo ob-
 sequentes cum omnibus copiis naves conscendere,
 et mari, unà cum eis ex Graecis qui ita vellent, exci-
 pere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur,
 quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere
 quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora
 sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fide-
 que data, de communi consilio placuit, primum re-

5 τὰς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἑόντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχωρημένοι· ὁ
 δὲ ὦν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν εἰς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· εἰς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ εἰς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος.
 ἔς τε Κέρκυραν, κελεύοντάς βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 εἰς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ καὶ ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες ταῦτόν πρήσσοιεν πάν-
 τες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοι τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως
 στρατὴν, ὡς ἐπαίιστοι ἐγένοντο, βασιανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑαυ- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 εἰς ὅψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἑπεὰν δὲ ταῦτα θεήμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes resc-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐντέλλετο, ὥς „εἰ
μὲν ἀπώλοντο οἱ κατὰσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑαυτοῦ πρή-
γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ὄντα λόγου μέζω·
5 οὗτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς
ἀπολέσαντες· νοστήσαντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑαυτοῦ
πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν
σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἷκε δὲ αὐτοῦ
αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἑὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγῶγὰ διεκπλώοντα
τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὥς ἐπύθοντο πολέ-
15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
fuisse Graecos quanto regis copiae sint famâ am-
pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versaretur,
conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
Hellas pontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

ποντες ες τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοικεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς „σους πολεμίους, ὧ δέσποτα, σίτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ „καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20 „δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μὲν νυν κατασκόποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ες τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἐπεμπον ες Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεις οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παρалаμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι θεοπρόπους

quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos hostes, Domine; frumentum eis advehentes: respondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus, quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis adportant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in Graeciam rediere.

(148.) GRAECI contra Persam coniurati, postquam in Asiam speculatores mandarunt; porro Argos miserunt legatos. Aiunt autem Argivi, res tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intellexissent operam daturus esse Graccos, ut sese in socie-

572, 20.

ἐς Δελφοὺς, τὸν Θεὸν ἐπειρησομένους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον παιῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι
 10 ἑξακισχίλους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
 Ἀναξανδρίδew.“ τῶνδε δὲ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπιρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσι, φίλ' ἀθανάτοισι Θεοῖσι,
 εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
 ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „εἰτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπείσάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio. Eā causā le-
 gatos se misisse; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:*

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondis-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositā cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχραῖν κατὰ τὸ
 149 ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστή-
 ριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωθένσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἕως Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*

Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartâ* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relatueros se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντων δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμοψήφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τῷ δὲ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτη-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 „ γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse, ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur imperium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque senatum legatis, ut ante solis occasum finibus suis excederent; id ni facerent, hostium loco habitum iri. (150.) Ista quidem his de rebus ipsi memorant *Argivi*. Est vero alia fama per Graeciam vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur: *Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos*

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δαναῆς, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντιξοοὺς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζοντας ὑμῶν ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελιομένους μεταίτεῖν·
 ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μεταίτεῖν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον του-

*Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuis-
 se Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Ce-
 pheï filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus
 oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos pro-
 genitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos,
 aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed
 ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi
 ex sententia res successerint, nullos potiore loco,
 quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fe-
 cisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Grae-
 cis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad socie-
 tatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari
 essent Lacedaemonios secum non communicaturos es-
 se imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc prae-
 textu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam*

πίων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ὄντας ἐτέ-
 ρου πρήγματος ἕνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, ἐρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξεω „εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλωτέρην.“ Εἰ μὲν 152
 νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπι-
 ρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶ-
 5 παι· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
 quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
 Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
 piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
 ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
 sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Arta-*
xerxe quaesisse, utrum *sibi adhuc firma maneat*
amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes
ab illo iudicentur? His regem Artaxerxem respon-
 disse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
tatem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
 torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
 legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
 rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
 possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
 nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσούτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10
το. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστα πεποίηται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν 15 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσθήκεε, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρούσης λύτης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὲ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis, lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset. Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego autem dicere debeo quae memorantur; nec vero omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc idem in universam hanc Historiam dictum intelligi velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Persam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati venerunt, cum Gelone acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἐὼν Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τή-
 5. λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδιῶν τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων,
 ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτέσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἐὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυν-

CLIII. 4. ἐὼν Γέλῃς ex conl. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, Gelae in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posteri,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posteri ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσούτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηΐης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τουτέων, πεφυκέναι Θηλυδρίας τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μουναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 Φεύς. ἔχοντος δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἣν δορυφόρος Ἰπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

- 10 γὰρ Ἴπποκράτης Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχροῦς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοις τοῖσι πολέμοις ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτους. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτῃ Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι Συρηκουσέων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτῃ, τυ- 155
 ρανεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλῇ, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτους παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleaeos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 tā pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenus opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιτῶν κατηκόν ἔτι εἶναι, τῷ
 ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχη τῶν Γελῶν, ἦρχε αὐτὸς,
 ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο
 τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρη-
 κουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέ- 10
 ρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
 γαγὼν τοὺτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκού-
 σας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκου-
 σίων ἐπιόντι Γελῶνι παραδίδοι τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλως μὲν
 ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν
 Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε,
 καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραντίκα
 ἀνὰ τ' ἑδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γάρ, Κα- 5
 μαριναίους, ἀπαντας εἰς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατέων. ἔτι κρατέων ex conl. corrigunt.

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eiectos a populo et a propriis servis, qui Cyllirii vocabantur, ex Casmena oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe positus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis positus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaeos cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστών, τῷτὸ τοῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ,
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτέων παχέας, αἰραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκέοντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δέκομενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinacis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram expectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Eggit autem ita cum utrisque hac causâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο εἰς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ εἰς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐαυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά
 „τοί τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venere
Graecorum legati, in conspectum *Gelonis* producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; caussam quidem
praetexens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
eiam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

377, 1.

„μεβα τοῖσι ἐπιούσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πίση πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκί
 „ἥξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου Φύλαξαι. Βοη-
 „θῶν γὰρ ἡμῖν, σεαυτῷ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρῆγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 „λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιαῦτα· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἔτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 6 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

ciae viribus magna contrahitur manus, et pares sumus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt, alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat universa. Noli enim existimare, si nos praelio victos Persa subegerit, non eundem ad te pariter venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi prospice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt. (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in hunc modum respondit. Viri Graeci, arrogantius utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos, quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exercitum mecum adgrederemini, obtestatusque sum

„σκήπτοντός τε τὸν Δαυριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεοῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἦλθετε βοηθήσαντες, οὔτε τὸν Δαυριέος Φόνον ἐκπρήξά-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπεὶ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγονε. 15
 „Ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμῶν κυρήσας, οὐκ ὁμοιάσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σὶ- 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε αἰπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέωνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίῳ. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλεαι βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπιστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

310 HERODOTI HISTOR. VII.

λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφανε
 λόγον· „ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ἐνείδεα κατιόντα ἀνθρώ-
 „πῳ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με ἐπίσας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγήσι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτοισι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προε-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
 • *multo maiorem exercitum, multoque plures naves*
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

τείντο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, αἰμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρακουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήκει
 „ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμελλεῖ εἶσεσθαι καὶ ὑπὲρ αἰ-
 „φοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἣν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτέων βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ᾧδε παράλιν Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλεῖστον εἶημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοις ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῶν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαράρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poëta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
λήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκαμένην ὧν
10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίης, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ
ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163
λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
τα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνάωνται τὸν
βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
5 ποιησάμενος, ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθην, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
ercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
comparavit cum anno, cui ver sit exemtum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, ti-
mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
baro impares sint futuri, sed indignum et intolera-
bile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
traiciientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actua-
riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶον, ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἥ πεσέε-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ Βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων·
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρός
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπίοντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κῶοισι καταβείς τὴν ἀρχὴν, οἷχετο ἐς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε
 εἶναι, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἑαυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspectaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cadmus* hic antea, quum patri in regnum Coorum firmo rerum statu successisset, sua sponte, nullo imminente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cuius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspectam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae documenta etiam hoc non minimum a se editum reliquit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ελείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε
ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
15 Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπῆκε-
το ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, 165
ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἀρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
Γέλων, ἐβοήθησε ἀν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
νος τοῦ Αἰνισοδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξέλα-
5 θείς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων
καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ
στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων
10 ἐόντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐωυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
abisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
nippi filius, Himeræ tyrannus, a Therone Aenesi-
demi filio, Agrigentinorum monarchâ, Himerâ cie-
ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
carem* Annonis filium, regem Carthaginensium, in
Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

316 HERODOTI HISTOR. VII.

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
 Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τυραννος, τὰ ἐω-
 τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπήγέ μιν ἐπὶ τὴν
 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
 θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
 δὴ οὐκ οἶόν τε γεγόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφούς τὰ χρήματα. Πρὸς
 δέ, καὶ τὰδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
 τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν
 Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
 σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον εἶντα πρὸς πα- 5
 τρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ
 ἀνδραγαθὴν Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο,
 καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
 hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
 eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
 qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
 filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
 traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
 Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
 habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
 xilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse.
 (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
 lio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas
 superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
 niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
 tem ad regiam dignitatem a Carthaginiensibus erat
 promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότει χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λῇ ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δειλῆς ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετα
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τρόπῳ εἴ τε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνημάτα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. 2. οἰκότει *ex coniect.* εἰκόνι *olim edd. cum mssis.*

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

318 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τσαῦτα.

- 168 Κερκυραῖοι δὲ, τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
 λοισι, τοιαύδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβαν-
 ον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
 τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
 δὲ παρραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
 φράζοντες ὥς „οὐ σοφὶ περιοπτὴ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
 λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
 λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη
 ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
 πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
 νείας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ
 Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mon-
 umenta erexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
 gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraci* vero aliud legatis responde-
 runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
 vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
 oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
 quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
 centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
 lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
 quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
 provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὔτοι τὸν πόλεμον, ἧ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαῦδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τούτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες αὖν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθε-
 „λῆσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἴσε-
 σθαι· τὰ περ αὖν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graecos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

θεόν, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρηῖτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νῆπιοι, ἐπιμέμψεσθε ὅσα 5 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ- „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί- „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus. Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα
 ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
 ῶν κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην,
 τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
 τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
 5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομέ-
 νους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ’ ἑτα-
 πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ’ ἐμὲ Ἀκράγαντινοι ἐνέ-
 μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παρα-
 μένειν, λιμῶι συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
 10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβέντα
 σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
 θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν
 εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας,
 καταμεῖναί τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
 audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
 in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
 lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
 Cretenses, hortante Deo; universos praeter Polichni-
 tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
 ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
 incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
 extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
 manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
 Eosdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
 ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
 fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
 ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,
Herod. T. III. P. I. X

γενίσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικυθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 της ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέβηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanis incolas continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
 norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
 bus, qui, a Micytho Choeri filio vi coacti, auxilio
 Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. Micythus autem, qui
 minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
 Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
 Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὡς λέγουσι Πραΐσιοι, ἐσοικίξε-
σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλληνας·
5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους Φαίνεσθαι ἔοντας
Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι, ἀπονο-
στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομήσασα ταῦ-
τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, 172
ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμῆχα-
νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate cōacti Me-
dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἔσαν αἰλισμένοι 5 πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω Φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικό-
μενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλε-
γον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
„τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα- 10
„σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν
„ἐτοῖμοι εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ
„ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
„σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ-
„κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους 15
„πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι,
„ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίην οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
validum mittere exercitum: etenim, nisi miseri-
tis, scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-*

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανεάμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλεύσαντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιίης εἰς Ἄλον, ἀποβάς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν καὶ ἀπίκητο εἰς τὰ Τέμ-
 πεα εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω
 εἰς Θεσσαλίην φέρεται παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξύ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλίται
 συλλεγέστες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfluit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Carenii filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἑὼν οὐ τοῦ βασιλῆϊ· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆος. Ἐμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μὴδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπειθόντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εὐ-
 σαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλούς· κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβαίντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, *Amyntae* filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατηίῃ, βασιλέος τε μέλ-
 λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημαθέντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἐβου- 175
 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἣ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.
 5 στενιότερῃ γὰρ ἐφαίνετο εὐῶσα τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρῃ τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ αἰτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλυσαν οἱ αἰλόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδε ἤδη

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expe-
 ditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam
 ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita
 ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque am-
 plius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et
 in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praesti-
 terunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere,
 reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant,
 deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et
 quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sen-
 tentia, ut Thermopylarum fauces custodirentur:
 nam et angustiores has esse constabat quam illas per
 quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simul-
 que propiores hae erant ipsorum terrae: callem au-
 tem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εὐῶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαϊώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἐκατέρους ἔοντα·

176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίας. ἐκ δὲ τοῦ στενωῦ, τῆς Εὐβοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρὸν. 5 Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεννοτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ στεννοτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique geratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-thum insulam et continentem Magnesiaë: inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeaë, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quinguenta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθε· κατὰ τε Ἄλ-
 10 πηνοὺς, ὀπίσθε ἔοντας, εἰῶσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοῖνικα ποταμὸν, ἀγγρῷ Ἀνθηλῆς πό-
 λιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρας, ὅρος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκημνον,
 ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχωριοὶ· καὶ βωμὸς ἰδρύται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεισθαι σφείας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope
 Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo
 vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas,
 ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum,
 non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero
 Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prae-
 ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae,
 mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae
 calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-
 cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-
 bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat.
 Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessa-
 lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-
 dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim
 id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὲν τότε ἐπῆσαν ἐπὶ τὴν ἑσόδον, ὡς ἂν χαράδρῳβείη ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ
 ἀγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἀπαν-
 τα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomine
 Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere statu-
 erunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηριάζοντο τῷ
θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκοτες.
καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ
5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμαχούς.“ Δελφοὶ δὲ
δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἕλλήνων τοῖσι βου-
λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλάν τὰ χρησθέντα
αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεουσι τὸν βάρβαρον
ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ
10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
ἔχει· καὶ θυσίῃσι σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίῃς libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciaverunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicaverunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικός Ξέρξῳ στρατὸς, ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστα πλεού-
σῃσι δέκα ἱνὴ Σκιάθου· ἑνὰ ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἤρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρώτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνόμα ἦν Λέων·
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθῶ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectà Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναὺς ἠλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κα-
 τεκρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἐμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν. περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὡς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βαρβάροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navē

δραῖν αὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύόμενοι πυθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μεταωρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκέπους περὶ τὰ ὑψη-
 183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπεὶ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ 5
 ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item.
 Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, ex-
 siliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt
 Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra ha-
 bentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
 riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se rece-
 perunt, Euripum custodituri, relictis quidem specu-
 latoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem,
 quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum acces-
 serunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui
Myrmex [id est, *Formica*] vocatur, super eoque
 Barbari advectam lapideam columnam erexerunt.
 Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret,
 praetermissis ab regis ex Therma profectione unde-
 cim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti,
 cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
 ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ
 10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλῆων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τῆν-
 καῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόσον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐσεῶν ἑπτὰ
 5 καὶ διηκοσιῶν καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὅμιλον, ἑόντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκο-
 σίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευσον
 δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanacem oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ἥκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὁμίλος γίνεται τρισμύριοι,
καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα.
προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ
ἔλασσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15
ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχί-
λια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσαρες μυριάδες
καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν,
σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε
ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, 20
καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
ριάδες ἐγίνοντο τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
θήσω δὲ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα-
βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
δισμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo
efficit homines tricies sexies mille, ducentos et de-
cem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam
eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actua-
riis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus,
fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia
fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint
igitur in his ducenta quadraginta hominum millia.
Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero
fuerunt quingenta septemdecim hominum millia cum
sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies
centenorum millium; equitatus vero millium octo-
ginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros
agitantes currus; quorum summam statuo fuisse vi-
ginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θερραπῆϊς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaci et Chalcidium genus et Brygi et

σαν εἰσῆσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι εἰς Θερμοπύλας
 ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσ-
 σοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρίεναι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10
 Βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστι-
 αιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλή-
 λων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἔοντα·
 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμί-
 σιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγε-
 ται εἰς στενὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιά-
 θου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ, τῆς Εὐ-
 βοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέ- 5
 μιδος ἱερὸν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσόδος εἰς τὴν Ἑλλά-
 δα ἐστὶ, τῇ στενωτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ
 τοῦτο γ' ἐστὶ στενωτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant, priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Trachiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique generatur facile cognosci possit; et locorum haec ratio est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-thum insulam et continentem Magnesiae: inde angustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* autem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimidiatum plethrum (quingenta pedes) patent. Nec vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἐμπροσθὲ τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθε· κατὰ τε Ἀλ-
 10 πηνοὺς, ὀπίσθε ἑόντας, ἰούσα ἁμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοῖνικα ποταμὸν, ἀγχρῦ Ἀνθηλῆς πό-
 λιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκημνον,
 ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρον καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἰδρύται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἄτε
 δὴ περὶ τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφειν σφείας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope
 Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo
 vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas,
 ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum,
 non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero
 Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prae-
 ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae,
 mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae
 calidae, quas *Ghytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-
 cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-
 bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat.
 Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessa-
 lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-
 dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim
 id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὲν τότε ἐπῆσαν ἐπὶ τὴν ἑσόδον, ὡς ἂν χαράδρῳ βεῖν ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὁρῶσασι, ἔδοξε ταύτῃ
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ
 αἰγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπιστιτεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδαιοι. ἅπαν-
 τα γὰρ προσκειψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ
 σφί ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 περὶ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomine
 Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere statu-
 erunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηρίζοντο τῷ
θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκοτες.
καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ
5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμαχους.“ Δελφοὶ δὲ
δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεουσι τὸν βάρβαρον
ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ
10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
ἔχει· καὶ θυσίῃσι σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίῃς libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciaverunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicaverunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus isto nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ ΔΕ ναυτικός Ξέρξῳ στρατὸς, ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρώτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων·
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθέῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus recta Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcherrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἠλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κα-
 τεκρευοργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἐμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποίησαί μιν. περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδρ-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὥς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπιηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt; benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navî

δραὼν αὐτὸν ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέαν οἱ Ἀθη- 5
καῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
ατρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκια-
θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
τεμισίου μεταρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψη-
183 λὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
τρῆς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιαθου
τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
οἱ βαρβάροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ 5
ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλείας ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item.
Hi enim, simulatque ad littus navem eiecercant, ex-
siliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt
Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra ha-
bentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se rece-
perunt, Euripum custodituri, relictis quidem specu-
latoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem,
quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum acces-
serunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui
Myrmex [id est, *Formica*] vocatur, super eoque
Barbari advectam lapideam columnam erexerunt.
Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret,
praetermissis ab regis ex Therma profectioe unde-
cim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti,
cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ
10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησῆς χώ-
ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
σθαναΐης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλῆων, 184
ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τῆν-
καῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσον.
τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εὐσεύων ἑπτὰ
5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστην
τῶν ἐθνέων ὅμιλον, ἐόντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκο-
σίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευσεν
δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακείων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
veterem multitudinem ex singulis populis collectam
reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ἥκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι,
 καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκίσιοί τε καὶ δέκα.
 προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
 ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ
 ἔλασσον, ἀν' οὐδῶκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15
 ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχί-
 λια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσαρες μυριάδες
 καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν,
 σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε
 ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, 20
 καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 ριάδες ἐγένοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
 θήσω δὲ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα-
 βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
 δισμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo
 efficit homines tricies sexies mille, ducentos et de-
 cem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam
 eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actua-
 riis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus,
 fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia
 fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint
 igitur in his ducenta quadraginta hominum millia.
 Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero
 fuere quingenta septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies
 centenorum millium; equitatus vero millium octo-
 ginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros
 agitantes currus; quorum summam statuo fuisse vi-
 ginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλήθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἕξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θερραπῆϊς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκες παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Πεῤῥαῖβοι, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidum genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I. Y

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκααίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἑόντος ἀριθμὸν τούτου, τὴν θηραπήην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἑόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφραγίσαι ποιεῖν ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. 5 ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ ευνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχβοφόρων· καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τουτέων ὑπὸ πλῆ-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies his
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mullerum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullo-
 rum aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

340 HERODOTI HISTOR. VII.

δὲν πλέον, ἑνδεκά μυριάδας μεδίμνων τελομένηας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐ- 15 σέων τοσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάρθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ἄρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια- 5

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praecesset imperio.

(198.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaee pervenit, quod inter Casthaneaee oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

λοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόν-
τον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
Ἀμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
σης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι
οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐ-
τέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς
νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰ-
γιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον·
αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-
βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χεῖμα ἀφόρητον. Λέ- 189
γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεσπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pe-
lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
pidum, aliae ad Casthanaeam eiectae; eratque in-
eluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν 5
Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
Φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου,
ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρει- 10
θυίην, τιμωρήσασθαι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
ταῦτα τοῖσι βαρβάρουσι ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε,
οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθή-
σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
σθαι· καὶ ἰὼν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρά ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
tea, sacrificiis placarunt invocaruntque Boream et
Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
mum sunt reversi, fanum statuerunt Boreae ad Ilis-

μόν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσίων οὐκ ἐλάσσονας,
ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον
ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίνῳ, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἅλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γὰρ τις καὶ
τοῦτον ἄχαρις συμφορὴν λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα- 191
γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπὶ ἄριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κακακωμένοισι ἐπιθέων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum adflictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριεβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δέ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρησίσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κῶς
 αὐτὸς ἐβέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκό-
 ποι ἀπὸ τῶν ἁκρῶν τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaeß. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate adflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

595, 57.

πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιξοούς ἔσεσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἔλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμί-
 σιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἠπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθὺίαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
 15 Φέροντα. ἔστι δὲ χάρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδαρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et Magnesiaie promontorium cir-
 cumvecti, rectā in sinum qui ad Pagasas fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiaie, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aquatum
 missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
 ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ πέλαγος ἀφῆσιν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέ- 10 γονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο.

- 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατέϊδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5 ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίῳ τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνестаύρωσε ἔοντα τῶν βασιλῆϊων δικαστέων· ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλείω 10 ἀγαθὰ τῶν αἵμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant in pelagus; qua de re nomen loco impositum est *Aphetae*. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.) Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae postremae navigabant, longius in altum eiicerentur: quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemisium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu versus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux illarum navium fuit Sandoces Thamasii filius, Cymae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum quod accepta pecuniâ iniustam sententiam pronunciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

σιλήϊον· εὐρὰν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γήους ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὰν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
 15 ριῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὰν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαβόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον.
 Ἐν τούτέων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημόνοου· ὃς ἤγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφέων τὰς ἑνδεκά τῶ χειμῶνι
 5 τῶ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξεω στρατῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 eveci, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πα-
 ρεῖς τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον, Σανδώκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζός,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑαυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, πρὶν 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε.
 197 εἰ μὴ Φλαύρος. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ
 Ξέρξῃ, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. *Xerxes* autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In *Thessalia* vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae prae-buit exercitui; ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in *Achaia* Xerxes pervenerat, viae

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν
 τοῦ Λαφυστιίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμμηχανή-
 5 σατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετέπειτα δέ,
 ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
 γόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὃς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
 βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανηίου,
 αὐτοὶ Φυλακάς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
 10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
 ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ
 ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δέισαντες, οἷχον-
 το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ἐπί-
 σω κατελθόντες, ἣν αἰλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
 15 τανήϊον, ὡς θύεταιί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
 κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πᾶ-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
 ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium; consiliis cum Ino com-
 municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
 teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
 posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
 que huius familiae natu maximus est, ei introitu
 in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdicunt;
 ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
 hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
 licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
 haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
 sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
 latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
 diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
 mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παίδος ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ- 20 χίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑαυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμε- 25 νος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤϊε εἰς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπατίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀναπᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, eâ caussâ, quoniam, quum Achaei ex orâculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinere edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines Xerxes ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et recipratio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

598, 47.

περὶ δὲ τὸν χώρον οὖρα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίει
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίναι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδού. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἴκοσιν ἑκὼν σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ ὄνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθέντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχὺς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχὺς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δις
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρέος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachiniae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi *Trachis* sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies his mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui *Trachinium agrum* praecludit, divor-

200 σαμβρίην Τρηχίνος· διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεϊν τοῦ οὐρέος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στε-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξιτός γὰρ μίῃ μούνη δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμῃ τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλῃ κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς Θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱερόν Ἀμφικτυονίδος ἱδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν
 δὲ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fuit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

399, 78.

νίη· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶ-
ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
5 λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρῶν καὶ περιοίκων, Πύλαι.
ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖς χω-
ρίοις. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν ἔχόν-
των πάντων μέχρι Τρηχῖνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
μεσαμβρίην Φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἶδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέ-
ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
6 τόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
Φλυῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ἐγδῶκοντα. οὗτοι
μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspectantes*, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

203 Πρὸς τούτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατιῇ, καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ θά- 5
 λασσά τέ σφι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα.
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἑόντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβοήθειαν ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, expectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloria sua excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστην· ὁ δὲ θα-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ πάντος τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξάν-
δριδω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδω, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλειω, τοῦ Ἠγησίλειω,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότειω, τοῦ Ἐχέστρατου, τοῦ
Ἠγίου, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος κτη-
σάμενος τὴν βασιλίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου.
Διζῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομή- 205
νεός τε καὶ Δωριεύς, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσητος
γόνου, Δωριεύς τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartae nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιληή· καὶ διότι πρότερος ἐγγεγόνεε Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὅς τότε ἦν ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστυγνῆτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ὄντες. παραλα- 10
 βὰν δὲ ἀπῆκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλει ὦν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσιν
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἐπέμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cognos-
 cere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομέ-
 5 νους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον
 ὁρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κα-
 τὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
 συμμαχῶν ἐνεπῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσῃν
 ἦν γὰρ κατὰ τῶντ' Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμα-
 10 σι συμπεσοῦσα. οὐκ ἔκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω
 διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπέμπον
 τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεπῶντο ποιήσῃν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλας ἐγέ- 207
 νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύον-
 το περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννη-
 σίοις ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἴσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reli-
 qui socii, his conspectis, adversus hostes proficisce-
 rentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur par-
 tes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero,
 quum Carnea nunc obstarent, peractis festis diebus,
 custodia Spartae relictâ, cum omnibus copiis occur-
 rere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui
 socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum
 tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret,
 rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum
 iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur ho-
 rum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*,
 ubi haud procul ab introitu fuit Persa, timore per-
 culsi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis
 quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχων ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἴη-
 φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, καλεῖον-
 τὰς σφι ἐπιβοθῆειν, ὡς ἔοντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἐπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ
 εἴσι, καὶ ὅ τι ποίεοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὡς αἰλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἰὼν γένος Ἡρακληίδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, εἰσηϊτό τε, καὶ κατὰρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 δέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum Grae-
 ci custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

603, 71.

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐβάρμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
οὔτε γάρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξῃα τά περ ὀπώπῃε πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εἶν, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρχτον τὸν Ἀρίστωνος
5 εἶντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἑκάστα ταυτέων, ἐβέλων μαθέειν τὸ ποιούμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad pereundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, iam ante,

360 HERODOTI HISTOR. VII.

„καὶ πρότερον, εὐτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τουτέων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθει, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ ἐπεὶ μέλλωσι· κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομενέει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλείην τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὄντινα τρό-
πον, τοσοῦτοι ἔόντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατῇ μαχέσονται.“

Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύ-
25 στη, „ἦν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆ-
σεσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὅψιν τὴν ἑαυ-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μέγας πρὸς προσπταίνοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίεον παντὶ τρω, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

*sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum
manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille:
Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci,
nisi hæc ita eventura sunt ut ego dico.*

(210.) Hæc Demaratus dicens Xerxi non persua-
sit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue il-
los sperans fugâ se recepturos. Quinto vero die,
quûm illi non recessissent, sed per obstinatham, ut
Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque ma-
nerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos
misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspec-
tum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum im-
petu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus
successere alii, nec se recepere, quamvis magna
clade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero
regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιέπιπτοντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῦτα, αἰδέες φεύγουσιν δῆβεν· οἱ δὲ βάμβα-

ECX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ad. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ κατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβάνόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλγοί. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περὶερώμα-
νοι, καὶ κατὰ τέλεια καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπήλυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτησι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
μάχης λέγεται βασιλῆα, θηγόμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
ἐκ τοῦ θρόνου, δίδασκα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν αὖ-
τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
5 νον αἴθλιον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ἔοικτων, ἐλπίσαντές σφίνας
κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in co-
erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
die vero eius dici nihilo felicius barbari pugnaverunt.
Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάττοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων,
ἀπήλαυνον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παρόντι
πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἤλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὥς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος Φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί- 5
ναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abcesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
propositâ pecuniâ proscriptum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Intèriecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἵπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρή σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκέρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρῆχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades
 aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honoratus
 est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Onetam
 Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscripserunt,
 sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephialten
 novimus ob hanc culpam exulasse. Caeterum cognita
 quidem haec semita Onetae quoque, quamquam non
 Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

βασιλήϊα· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδῃ παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὅς τότε ἦν ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔόντες. παραλα- 10
 βὼν δὲ ἀπῖκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγόρητο μηδίξειν. παρεκάλει ὧν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσιν
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἐπέμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cognos-
 cere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομέ-
5 νους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον
ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κα-
τὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
συμμάχων ἐνεγῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν·
ἦν γὰρ κατὰ τὴν τὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμα-
10 σι συμπεσοῦσα. οὐκ ἔστιν ὁκνέοντες κατὰ τάχος οὕτω
διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον
τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεγῶντο ποιήσιν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλας ἐγέ- 207
νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύον-
το περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννη-
σίοις ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reli-
qui socii, his conspectis, adversus hostes proficisce-
rentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur par-
tes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero,
quum Carneia nunc obstarent, peractis festis diebus,
custodiâ Spartaë relictâ, cum omnibus copiis occur-
rere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui
socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum
tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret,
rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum
iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur ho-
rum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*,
ubi haud procul ab introitu fuit Persa, timore per-
culsi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis
quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψή-
 φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, καλεῖον-
 τὰς σφι ἐπιβοηθῆειν, ὡς ἔόντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τε
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποίεοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσα-
 λίᾳ, ὡς αἰλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἔων γένος Ἡρακληίδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, εἰητίό τε, καὶ κατὰρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 δέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus Phocensibus
 et Locris, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum Graeci
 custodiebant, hos conspicerere non potuit: exteriorio-

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐθάμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπῆλυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην
οὔτε γὰρ τις ἐδίαχε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεια τά περ ὀπώπτε πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εἶν, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρχτον τὸν Ἀρίστωνος
5 ὄντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἑκάστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad pereundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, iam ante,

„καὶ πρότερον, εὔτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τουτέων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὧρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τῷ τε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψει, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομένεει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆήν τε καὶ
 „καλλίστην πάλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρεαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobiscum
 pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὄντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἔόντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται.“
Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύ-
25 στη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆ-
σεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίουσιν θυμωθεὶς,
ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑαυ-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἐπίπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπείσῃσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλας προσπταίνοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίηεν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

*sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum
manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille:
Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci,
nisi hæc ita eventura sunt ut ego dico.*

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persua-
sit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue il-
los sperans fugā se recepturos. Quinto vero die,
quum illi non recessissent, sed per obstinatum, ut
Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque ma-
nerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos
misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspec-
tum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum im-
petu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus
succedere alii, nec se recepere, quamvis magna
clade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero
regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιέποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐτετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ· ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρησασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῦτα, αἰεὲς Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρεβα-

ECX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ad. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus *Persae* cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ κατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβάνομενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλγοί. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περὶρώμα-
νοι, καὶ κατὰ τέλεια καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπήλαινον ὀπίσω. Ἐν ταύτησι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
μάχης λέγεται βασιλῆα, θηούμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
ἐκ τοῦ θρόνου, δίδασκα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν αὖ-
τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
5 νον αἴθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἔοικτων, ἐλπίσαντες σφίρας
κατατετρωματῖσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnaverunt.
Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
 μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
 οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
 εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων,
 ἀπήλαυνον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὃ τι χρήσεται τῷ παρῶντι
 πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ
 οἱ ἐς λόγους, ὥς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσε-
 σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος Φέρου-
 σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί- 5
 ναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
 ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
 γόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομέ-
 νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
 γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
 digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phœensibus
 exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
 custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
 Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
 incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
 liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
 rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
 mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
 tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
 niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
 propositâ pecuniâ præscriptum est a Pylagoris,
 quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
 tum essent congregati. Intèriecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυθαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἵπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρή σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκέρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades
 aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honora-
 tus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, One-
 tam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscri-
 pserunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephial-
 ten novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quam-
 quam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

- ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίλη-
 κώς εἴη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμε-
 νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.
- 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
 κατεργάσσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε
 Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὠρμέατο δὲ
 περὶ λύχων ἀφ' ἑκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
 πὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιῆες· ἐξευρόν- 5
 τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
 οἱ Φωκέες, φράζαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
 πῃ τοῦ πολέμου· ἕκ τε τούτου δὴ κατεδέδεκτο εὐῶσα
- 216 αὐδὲν χρηστὴ Μηλιῦσι. Ἐχει δὲ αὖτε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
 τῇ. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ
 τῆς διασφάγος ρέοντος· ὄνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
 per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
 huius culpa reum scribo. (215.) Xerxes, ea pro-
 bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
 hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
 eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
 pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
 Invenerant illam semitam indigenae Malienses, eâ-
 que repertâ Thessalis adversus Phocenses itineris du-
 ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
 suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
 ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
 tempore adparuit pessime illâ uti Malienses. (216.)
 Est autem callis huius per montem ferentis ratio
 haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ ταῦτό κεῖται, Ἀνόπαια. τίνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πέλιν, πρῶτην εἰῶσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότα-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχον- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβαίντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἥως τε δέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασπον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὅπλῃται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐμβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 παεα*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Haec
 igitur semita, quam descripsi, Persae traiecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

ατραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὥδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὡς οἶκος ἦν, φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὡς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξον, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῶ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρώδηςας μὴ
 οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεια 10
 ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκναῖσι, ὄχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμέ-
 ροσκοποί, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλυπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Grae-
 ci, quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abiere sententias, aliis contenditibus non dese-

θέντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλεις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλονται κηδό-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλυπεῖν τὴν τάξιν εἰς τὴν ἡλθον φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἦσθετο τοὺς συμμάχους ἑόντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐβέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et
 Spartaе felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
 nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

- νου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφεων ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χαρᾶ, λέγοντα ᾧδε·
 Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρβεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενήθῃσι βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐ φημί
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὔτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ὁ spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiēre, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretâ omni
 militari disciplinâ abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἷχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνηῆνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν 5
τὰ ἐκ τῶν ἱρώων τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἶ-
χοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπῖες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπῖες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχῶν χρόνον, εἰς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθύν-
την πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις συντομώ-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἢ περ
ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
φι Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἑλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῶ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν εἰς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες εἰς τὰ στενόνπα-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὴ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στενῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus, Diadromae filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime frequentari hominibus solet impressionem in hostem facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circuitus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum *Leonida*, utpote ad mortem ire parati, iam multo longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem progressi sunt. Nam muri quidem munimentum custodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ἐπισθε γὰρ οἱ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μαστίγας, ἑρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε
 224 καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεργότα, οἱ δὲ τοῖσι Ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulterius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum multi in mare incidentes perierunt; multo vero plures, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum imminere sibi mortem ab his qui montem circumi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant fortitudinis specimina adversus Barbaros ediderunt, nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pug-
 nans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

αἰξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μόνου οἱ εἰσῆς ταύτης
τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγέγοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius suscepserat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ πα-
 ραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολω-
 νὸν πάντες αἰεὲς οἱ ἄλλοι, πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολω- 10
 νός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκε ἐπὶ
 Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μα-
 χαίροσι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ
 χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλον-
 τες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα 15
 τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε
 περισταδόν.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων,
 ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διη-
 νέκης. τὸν τὸδε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι
 σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumulum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur Dieneces Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα,
τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οὔστων ἀποκρύπτουσι
τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δέ, οὐκ ἐκπλα-
γέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
δων πλήθος, ὥς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεα Φασὶ Διηνέ-
κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
φοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύ-
ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
tem, quando Barbari tela emisierint, multitudine
telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἷχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

5

ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τιήτησι ἰδίῃ·

Ὡς ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῦ Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
hae inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

*Spercheo fluvio occiderunt traiecto,
vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartae duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229 καὶ Ἀριστόδημον, παρὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω- 5 νίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρὸν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο- 10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissentientes, Eurytum, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα εἰς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, αἰχέσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λείφθηναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνοιν Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι 20
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ δόδῳ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eâque caussâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem caussa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

613, 99.

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαιμόνα ὁ Ἄρι- 231
 στόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πᾶσων δὲ τοιαύδε
 ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
 την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο,
 ἀπάξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγει, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, superstitem fuisse; eumdem vero, quum Spartam reversus ignominia esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τουτέων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς „καὶ
μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βα-
σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
κοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος
βασιλεῖ.“ ὡς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας.
Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς
ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέ- 15
κτειναν προσίοντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆϊα, ἀρξά-
μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
rant ad tumultum se recipere properabant, his deser-
tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidis-*
se; necessitate autem coactos venisse ad Thermo-
pylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feli-
citer eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
bant, interfecerunt; reliquis vero Xerxis iussu regia
inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶσχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρτητον, εἰρώτα ἀρχά-
μενος ἐνβένδε· „Δημάρτητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „Ὡς βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλις πολλαὶ· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo *ad Thermopylas Graeci* pugnauerant. Tum vero *Xerxes* vocatum ad se *Demaratum* interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicâ Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τῷ τρόπῳ ἀπονητότατος
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προει- 10

non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homines minimo labore subigemus? Age, hoc mihi prome! Tu enim vias consiliorum omnium, quibus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus: Quandoquidem studiose me consulis, aequum est ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam: nempe, si trecentarum navium classem in Laconicam miseris terram. Est autem prope illam sita insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat, ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari mergeretur potius, quam emeretur. Nempe ille, non utique tuam classem ex longo tempore pro-

„δῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὧν τῆς νήσου ὀρμεῶμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἑόντος οἱ
 „κῆιου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθῶσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ισθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acri-
 ora tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξῳ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχῶν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέσας μὴ
 ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, ὁρᾷ
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονέει τοι εὖ πρὴς- 5
 „σονται, ἢ καὶ προδιδῶι πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες
 „νεναυηγῆκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ
 „ναυτικός στρατός, δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unà iter

- „ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσται
 „κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεαυτοῦ δὲ τι-
 „θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „τὰ τε ποιήσουσι, ὅσθι τε πλῆθος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „νοί γε αὐτοὶ ἑαυτῶν πέρι Φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ώσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τρωῶμα ἀνιεύνται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀχαιῆνες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοις
 „πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔόντι, ὅτι

facientes: quos si dirimeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

„πολιότης μὲν πολίτῃ εὖ πρῆσسونτι φθονέει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „αὐτοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἀρισταὶ οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνῆκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρῆσσοντί ἔστι εὐμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύ-
 „σειε τὰ ἀριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητον, ἔοντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχουσθαι τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξήιε διὰ τῶν νε-
 κρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiā adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

Ἄνεμι δὲ ἐκέῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λοῖτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
Θωμασίῳ. Δημάρετος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέεται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
ditionem adversus Graeciam primi resciverant *La-
cedaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
rant. Idcoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
animo an insultandi caussa. Postquam decrevit Xer-

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλάτεειν ἐπὶ τὴν 10
Ἑλλάδα, ἰὼν ἐν Σούσοις ὁ Δημάρχτος, καὶ πυνθόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμβθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιαύδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔργαψε τὴν βασιλέος γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῶ,
ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πει-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demaratus* tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est commento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam verò Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 *Θόμενοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta reppererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (Cap. 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegodiam *Μιλήτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiaeus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracia. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, *Aeginetae* hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes, rex Spartaë*, Aeginam proficiscitur deditiois auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo, Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. Perseum quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, Spartaë rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eamdem in sententiam, per Cleomenis artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a Leotychide, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroëm illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos Atheniensibus in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iurciurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et elapsos, qui in *Argi heroïs lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a Spartanis *Athenas* mittitur ut *Aeginetas* Atheniensibus in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* Spartani exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt Athenienses; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum agrum*

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias interceptissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res nonhabuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcut, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsâ, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) Phidippi di Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) Callimachus polemarchus accedit Miltiadis sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) Persae Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. Epizelus, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum Apollinis, a Persis ex Delio Boeotiae raptum, Datidis iussu restituitur. (118.) Eretrienses captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) Pugnatâ iam pugnatâ Athenas veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens Herodotus, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Calliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) Alcmaeonidae, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii Pisistratidarum

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megaclis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartaë. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Artabanus

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eâdem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie denovo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bellum Graeciae inferendum*. (14-19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22-24.) Rudentes linei et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26-29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131-133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolide saevit Xerxes. (33-35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44-52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53-57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Melas* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenere. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chaldaei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangae*, *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricanii*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligyes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, *Phrygum* colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, *Lydorum* coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thraces Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisse videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* *Maeones*, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Macrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspises*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *deportati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equitatus*, ex Persis, *Sagartiis*, *Medis*, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87. coll. I. 80.) *Trireium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*: illi olim maris *Rubri* accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Helle-spontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua- que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianthica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvij, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: Pacti, Cicones, Bistones, Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Pacones, Doberes, Paecoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus Syleus: Stagira oppidum: [Nostro *Stagirum*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) Acanthios laudat *Xerxes*: ibi mortuum Artachaeem Persam Acanthii ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigat. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fl. in Axium influens. (124.) *Camelii* a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybi* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmum* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse *Gelonem* ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iapygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Cretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De Thermopylis conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem Magnesia adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum*, quos incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem *duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob causam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Maliacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posteri prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachiniae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyrras, Melas: (198.) Tra-

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
